25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6803 22 ՄԱՅԻՍ 1908 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 5 ՃԷՄԱԶԻ-ԻՒԼ-ԷՎՎԷԼ 1326 4 Juin 1908 23me année № 6803

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 80 Ղ.ռ.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 45 »
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 108 »
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 60 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ 25 Ֆրք.
» » » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 20 »
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

10 փարա

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرهولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره کین بویاجیان
درعلیه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 PARAS

ԿՐԹԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ
ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Գ. ՑՕԴՈՒՑԾ

Հայաբնակ գիւղեր Պրուսայի Նահանգին. — Կէմլէյիկ, Մահալըճ, Ենիշէհ, Պէնլի, Կիւրլէ. — Սէօլէօզ և իր դպրոցները. — Նիկէոյ կրօնա-պատմական լիճը և իր շրջակայ երեք մեծ գիւղերը. — Անոնց բնակչութիւնը. — Մեծ Նոր Գիւղ և կրթական խճողումը. — Տեղական վէճերը. — Մէ՛ջք այդ հաշտարար պալիկներուն. — Առաւելակէտ պիւտճէ մը. — Փազարու Օրթագեղը. — «Հունձք բազումք եւ մշակք սակաւք». — Չէնկիլէրն ու Չէնկիլէրցին. — Իրենց աղամող լեզուն. — Բանասիրական պրպտումներու պէտքը. — Բարցի և իր հոմանական դրութիւնը. — Գըլըճ գիւղ և 300 տարուան յիշատակարանը. — Շադըլադ. — Զուգուր քէօյ. — Եալադ Տէբէ. — Կրթութեան Նպատակին անտեղեակ. — Դպրոցը՝ ընկերական և տնտեսական բարելաւութեան միջոց. — Պրուսայի Նահանգին միւս կարեւոր կեդրոնները։

⁂ Պրուսայի նահանգին հայաբնակ քաղաքներն են Կէմլէյիկ, որ ունի Ս. Մեսրոպեան վարժարան մը, 25-30 աշակերտներով, Մահալըճ, քիչ մը աւելի կարեւոր՝ իբր կեդրոն, բայց սա ալ տաճկախօս և կրթութեան կողմէ անշուք։ Նոյնպէս Ենիշէհ, Պէնլի գիւղ, եւայլն։

Կիւրլէ, Կէմլէյիկէն երկու ժամ դէպի ներս, աւելի ստուար թիւով աշակերտներ ունի, բայց կրթական կանոնաւորութիւնը ապահովուած չէ։ Վարժարանը կը յաճախեն հարիւրէ աւելի մանչ տղաք, իսկ աղջիկները դպրոց չունին։ Աչքառու արթուն տղաքներ՝ որոնք սորվելու փափաք ունին, եթէ միայն բան սորվեցնող դաստիարակ գտնուի։ Սէօլէօզ, Մուտանիայէն 4-5 ժամ հեռաւորութեամբ կարեւոր գիւղաքաղաք մը, այժմ ունի աւելի բարեկարգ վարժարաններ՝ իբր 350 աշակերտով և նոյնքան աշակերտուհիով, որոնց կ'աւանդուի նախակրթութեան բոլոր կարեւոր ճիւղերը, կանոնաւոր դասընթացքներով։ Լուսաւորչեան և Հռիփսիմեան կոչուած այդ երկու վարժարանները կառուցուած են բարձրադիր և ընդարձակ տարածութեան մը վրայ, դէմ առ դէմ Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցիին որ հոյակապ շինուածք մը ունի, գրեթէ քաղաքի եկեղեցի մը որ լաւ կը մատակարարուի թաղականներու կրօնասիրական եռանդով։ Բայց Սէօլէօզցիները կրնան աւելի՛ն ընել կրթութեան օգտին համար, շնորհիւ իրենց նիւթական միջոցներուն։ Դէպի հիւսիս, Նիկէոյ լիճին եզերքը քաշուելով՝ իբր 4 ժամ հեռաւորութեամբ կայ Փազարքէօյի գայմագամութիւնը՝ կեդրոն շրջակայ գիւղերուն՝ որոնց մէջ նշանաւոր ու բազմամարդ են Մեծ Նոր Գեղ, Օրթագեղ և Չէնկիլէր։ Մեծ Նոր Գեղի Աբարատեան երկսեռ վարժարանը կը դասաւորէ իբր 1200 ուսանող՝ երկսեռ, որոնք նոյնքան թիւով ընտանիքներու կը պատկանին։ Նախնական դասարանները չափազանց խճողուած՝ խնամքէ և կրթութենէ զուրկ կը թողուին։ Կրթական ուժեր կը պակսին հոն. հարիւրաւոր տղաք նոյն իսկ դասագիրքի կարօտ կը մնան, մինչ Թաղական և Հոգաբարձու իրարու հետ կը վիճին։ Բարձրագոյն կարգերն ալ որոշ ծրագիր և կանոնաւոր ընթացք չունին։ Կը յիշուի թէ դեռ քանի մը ամիս առաջ էր որ լրագրութիւնը արձագանգ տուաւ տեղական կուսակցութիւններու վէճերուն և քինախնդրութիւններուն։ Մէ՛ջք այդ հաշտարար պալիկներուն։ Արդեօք Պրուսայի Առաջնորդարանը չէ՞ կրնար կրթական ճամբուն մէջ աւելի հաշտեցողութեան բերելու Մեծ Նոր Գեղցիները, որոնց մէջ ո՛չ խելքն է պակաս, ո՛չ ալ դրամը։ Ինչ պիտի սորվին, ինչ պիտի ըլլան այս 1200 տղաքը որոնց իբր դասատու հազիւ 10-12 պաշտօնեայ յատկացուցեր են՝ թողլով որ ուզածնին ընեն՝ մինչ իրենք անգին իրենց էշը և եսը առաջ կը քշեն…։

Մեծ Նոր գիւղի դպրոցը հազիւ 300 ոսկի ծախք ունի, կամ քիչ մը աւելի, քիչ մը պակաս։ Ասոր փոխարէն մօտ 500 ոսկիի եկամուտ կայ եկեղեցիէ, կալուածներէ և թղակներէ։ Մանրամասնութիւններու մէջ մտնել աւելորդ ըլլալով հանդերձ, կարելի է դիտողութիւն մը ընել. ուրիշ ամէն տեղ, գրեթէ առանց բացառութեան, դպրոցական պիւտճէին մէջ ծախքերու գլո՛ւխն է որ աւելի կ'ըլլայ, միշտ բաց մը կը մնայ, մինչ հասոյթի աղբիւրները նուազագոյն գումար մը կը կազմեն։ Հոս ալ, ընդհակառակն՝ ջանացեր են պակաս, շատ պակաս գումար մը հիմ բանել պիւտճէին, ի վնաս ուսանող սերունդին անշուշտ, մինչդեռ պէտք էր եկամուտներէն աւելի՛ն ծախսելու ջանք ընել, նոր հաստատներ տեղ ծել և նոյն եղանակով ու չափով բարեկարգել՝ զարգացնել դպրոցները. կարող պաշտօնեաներ գործի գլուխ անցընել, լաւ դասատուներ ու վարժուհիներ պաշտօնի կոչել, լա՛ւ վճարուիլ ընել մեծ թէ պզտիկ կարգերու դասատուներուն, որպէս զի աղբիւնք առաջ գայ. պէտք է որ նախնական դասարաններէն սկսեալ՝ աշակերտներուն կարգերը խնամքով պատրաստուին, որպէս զի կրթական բարւոք ու առատ հունձք մը ապահովուի։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, սա՛ կուսակցութիւն կոչուած հակընդդէմ մարդերուն անհամաձայնութեան առարկան, Մեծ Նոր Գեղցիները պատասխանատու են իրենց տղոց կրթութիւնը անխնամ ու երեսի վրայ թողելնուն համար։ Մեծ Նոր գեղէն կէս ժամ հեռու է Փազարու Օրթագեղ ըսուած գիւղաքաղաքը։ Ունի քարուկիր եկեղեցի մը, Ս. Աստուածածին, և երկսեռ վարժարաններ՝ Սահակեան և Սանդխտեան, որոնց հովանին պէտք է բաւէր՝ մեր կրօնական ու կրթական եռանդը վառ պահելու համար։ Օրթագեղ իբր 500 տուն զուտ Հայ կը հաշուէ իր մէջ. վարժարան կը յաճախեն գրեթէ նոյնքան աշակերտ, 180՝ մանչերու նախակրթարանի մէջ, և 120՝ աղջիկներու բաժնին մէջ. իսկ 150 ալ խառն՝ ծաղկոցին մէջ։ Այս ծաղկոց բացառութիւնը բաւական է հասկնալու համար թէ դեռ մանկապարտէզի գաղափարը մուտ գտած չէ այս գիւղին մէջ։ Պիւտճէն է 130-140 ոսկի.— չա՛տ անբաւական գումար մը՝ բաղդատմամբ 500 աշակերտականներու, բայց, հինէն ի վեր, մեր մէջ անանկ ըմբռնուած է թէ շահաւոր խնայողութիւն մը ըրած կ'ըլլանք, եթէ հարիւրաւոր աշակերտներ միակ ուսուցիչի մը յանձնենք… աշխարհ՛ պէս։ Հոս ալ կան մէկ-երկու բանիմաց վարժապետներ, բայց… «Հունձք բազումք և մշակք սակաւք»։ Այս պայմաններուն մէջ, հասկնալի է թէ դասատուները ո՛րքան ալ բարեխիղճ ու անձնուէր ըլլան, կանոնաւոր, իմանալի և մեթոտիկ ուղղութեամբ չէ որ պիտի կրնան վարել վարժարանը և պէտք եղած խնամքն ու հոգածութիւնը տալ ամէն մէկ կարգին, ամէն մէկ դասին ու ճիւղին համար։

Փազարու Օրթագեղէն գրեթէ կէս ժամ հեռու է ուրիշ հայաբնակ գիւղ մը, համբաւաւորն Չէնկիլէր, որ Պոլիս կը ղրկէր ժամանակ մը՝ լաւ օգտաւէտներ, որոնց եղանակաւոր խօսուածքը և գաւառաբարբառը ուսումնասիրուելու արժանի են։ Ըսենք փակագծի մէջ թէ վերեւ յիշուած կարեւոր և հայաշատ գիւղերուն մէջ տիրող լեզուն հայերէնն է, իրենց յատուկ բարբառախօսութեամբ, բաւական աղաւաղ ու աղամող, որ բնաւ քննուած չէ, ո՛չ իսկ հաւաքուած՝ որ և է բանասէրի և հաւաքչի կողմէ։ Չէնկիլէրի Ս. Մինաս եկեղեցին՝ նորակառոյց և քարուկիր բաւական ընդարձակ. կաթուղիկէ ունեցած չէնք մըն է, որուն դիմաց՝ ընդարձակ հեռաւորութեամբ. կայ փայտաշէն ու տղղէն հին՝ թէեւ լայնէ՛ չէնքը Ս. Մեսրոպեան և Հռիփսիմեան երկսեռ վարժարանին, ուր կը յաճախեն 400 մանչ և 50-70 աղջիկներ։ Ամբողջ գիւղը՝ 800 տունէ բաղկացեալ հայ՝ առաքելական հօտէն և… 2 տուն բողոքական։ Ունին տասնի չափ դասատու և մէկ վարժուհի՝ 1 օգնականով։ Հոս ալ կրթական պաշտօնեաներու թիւը նուազ է՝ բաղդատմամբ ուսանողներու թիւին։ Աւանդուած ճիւղերը յայտնի են. հայերէն և թուրքերէն, քիչ մըն ալ ֆրանսերէն — զոր կարելի է զանց ընել —, նաեւ նախնական ուսումներ։ Կարելի էր ջանք մը ընել որ այս կողմերն ալ Կեդրոնի Կրթական Ծրագիրը գործադրուի, միօրինակ ու կանոնաւոր ուղղութեան մը վերածուին դասարանները, և դասագիրք ու կարեւոր պիտոյք անպակաս ըլլան։ Բայց եկեղեցիին շինութիւնը դեռ նոր աւարտած՝ ժողովուրդը հազիւ տեղը կրնայ բանալ սանկ՝ ծայրը ծայրին բերելու դպրոցին պիւտճէն, որ 150-160 ոսկիէն աւելի չէ։ Միջին հաշուով, ամէն մէկ ուսուցիչի 15-20 ոսկի տարեկան…։ Ուրեմն՝ շատ բան չյուսա՛նք այս մարզին մէջ, եթէ խնդիրը նիւթականէն պիտի դատենք ու անոր համեմատ արդիւնք պիտի սպասենք։ Վերջին մէկ երկու տարուան մէջ, սակայն, մէկ-երկու կարող ուսուցիչ աւելցած է և յուսալի է որ անոնց արդիւնաւոր պաշտօնավարութենէն առաջ գալիք փայլը խթան մը ըլլայ գեղացիներուն՝ աւելի՛ և աւելի՛ նպաստ ու գոհացում ընելու տղոց կրթութեան համար։ Չէնկիլէրէն անդին կրնանք յիշատակել քանի մը մանր ու գեղջուկ միջավայրեր, ինչպէս 1. Բարցի (Լոլէտէրլ) որ ունի 300 տունէ հայ բնակիչ, Ս. Աստուածածին եկեղեցի մը և Ս. Մեսրոպեան անուն անշուք վարժարան մը, ուր կը յաճախեն 120 մանչ և 120 աղջիկ։ Այս գիւղին կրթական և եկեղեցական գործերը (ժամանակին ժողովրդական վէճերն ալ որոնք անպակաս են) կը հոգացուին միւթէվէլլիով մը և քանի մը չորպաճիներով որոնք գիւղին Ծերակոյտը կը կազմեն։ 2. Գըլըճ գիւղ, 150 տունով, ամբողջ հայ. ունին Ս. Սարգիս՝ գեղեցկաշէն եկեղեցի մը, և 150 աշակերտով ու մէկ վարժապետով դպրոց մը, որ մերթ կը բացուի ու մերթ կը գոցուի՝ տեղացիներուն լաւ կամ գէշ տրամադրութեան համեմատ։ Մօտ 300 տարուան գիւղ մըն է Գըլըճ, ինչպէս կը հասկցուի գիւղին սեփական Աւետարանի մը յիշատակարանէն։ 3. Շադըլադ որ ունի հնատառակառոյց եկեղեցի մը և 40-50 աշակերտով նախակրթարան մը ուր միակ ուսուցիչ մը քիչ մը գրաբար, քիչ մը թուրքերէն դաս կուտայ՝ երամշտաւութեան հետ։ 4. Զուգուր գեղ որ ունի շատ նախնական ծաղկոց մը և 5. Դարմուաչլի կողմը՝ Եոլագտէրէ գիւղը որ ունի 200 տուն հայ բնակչութիւն մը և վարժաց մը միակ դասատուով, ինչպէս և եկեղեցի մը՝ միակ քահանայով։ Այս բոլոր գիւղերն ալ պէտք ունին եկեղեցական՝ որքան կրթական հովւութեան ու յորդորանքի, որպէս զի՝ իրենց նիւթական միջոցները դպրոցական-կրթական նպատակի յատկացնելու չխղճան։ Այդ յորդորները, խրատները և քարոզները անհրաժեշտ են ցորչափ ժողովուրդը դեռ չէ հասկցած կրթութեան բարիքները՝ ի նպաստ իր առօրեայ կենցաղին, իր տնտեսական ու առեւտրական, իր արհեստական ու երկրագործական կարիքներուն։ Այդ ժողովուրդը անանկ գիտէ իր պապերէն թէ դպրոցը՝ մինակ եկեղեցիին դպիր ու փոխանորդ պատրաստելու համար պէտք է և ո՛չ չափով է որ կը վերաբերուի կրթութեան գաղափարին հետ։ Բայց երբ այդ անմշակ միտքերուն մէջ հաղորդ գիտակցութիւն մը արթնցնենք, թէ դպրոցը աւելի դիւրութեամբ և աւելի առատ հաց ու ճշմարտութիւն պիտի տայ իրեն, թէ կրթութիւնը զինքը աւելի պիտի ազնուացնէ և մարդացնէ, թէ գիրն ու հաշիւը, իր արհեստին ու առօրեայ կեանքին պայմանները պիտի բարելաւէ, իր քրտինքը պիտի ցամքեցնէ, «պահո՛վ վարք և անցո՛ւցա» այդ միամիտ ու տգէտ ժողովուրդը իր քսակը աւելի պիտի բանայ կրթութեանը համար իր մատաղ զաւակներուն։

⁂ Ամբողջացնելու համար այս ընդարձակ նահանգին հայաբնակ գիւղերու, աւաններու և քաղաքներու կրթական նկարագիրը կամ ընդհանուր տեսքը՝ ունինք դեռ քանի մը կարեւոր կեդրոն քաղաքներ, ինչպէս Պիլէճիկ և մերձակայ գիւղերը, Պալըքէսիր, Պանտրմա և Հայ գեղ, Էտրինէք ու Պիրմասիթ, Բէջեթրիա, Լսկիշէհիր, Աֆիոն Գարահիսար են. որոնց մասին պիտի խօսինք չորրորդ յօդուածով մը։ Մեր ծրագրին մէջ պիտի ըլլայ նաեւ ընդհանուր ակնարկ մը նետել նոյն գաւառներուն հայ բնակչութեան, լեզուին, գրական-մատենագրական արգիւնքներուն, քիչ մըն ալ նկարագրին ու կենցաղին վրայ, ուշտափ կը ներեն մեր միջոցներն ու ծանօթութիւնները։

(Շարունակելի) Ա.

ԱՂՕԹՈՂ ԱՂՋԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հետեւեալ դրուագն էջը գաղափար մը կուտայ Գոպէի վրայ՝ իբր քրիստոնեայ, որովհետեւ Գոպէ [illegible] կաթոլիկ մըն էր և այդպէս մնաց մինչեւ մահը։

Ջայնուար Պատարագին ներկայ էր, այդ կիրակիներէն մէկը։ Մութերս էր։ Սեպտեմբերին։ Տարւոյն այս շրջանին Սէն-Ժիրմէն թրուարձանը գրեթէ ամայի է։ Քաղքենիները չեն վերադարձած տակաւին գիւղէն կամ ծովու բաղնիքներէն, և բարձրայարկ տուներուն հինգ յարկերէն մէկը կամ երկուքը միայն կը բանան իրենց փեղկերը։ Իսկ ազնուապետական բնակարանները գոց են։ Տանտէրները կ'որսան, իրենց դղեակներուն մէջ են, գաւառը, և հնամենի ապարանքներուն դրան առջեւ, ո՛չ ոք այլ եւս ձեռք կը դպցնէ օղակին զոր առիւծի գլուխ մը կը բռնէ իր անագորոյնձէ ժանիքներուն մէջ։ Բոլոր այս բացակայութիւնները զգալի կ'ըլլան Ջայնուար Պատարագին։ Ո՛չ ոք կը հառի պղինձէ նշանատառակներով աթոռներուն — հոս՝ երկին մարքիզուհի, հոն՝ երկին դքսուհի — ու մետաքսապատ աղօթարաններուն վրայ։ Միջակ մարդիկ միայն՝ խանութպաններ, սպասաւորներ։ Սակայն այն կիրակին արարողութիւնները մեծաշուք կերպով կը կատարուէին դարձեալ, որովհետեւ եկեղեցին, ի՛նչ որ ալ ըսեն, մեծ դպրոցն է հաւասարութեան։ Երբ աղքատ աղջիկ մը ընդունի այն կատաղի տէմագոգը, որ ամէն բան միեւնոյն մակարդակին ենթարկել կ'երազէ, չի վտարեր հիւրասենեակին ջանք և մտաւոր հին չինեան կաղով մը չի բերեր։ Քրիստոնեայ քահանան իր բոլոր պերճութեամբ կ'ընդունի միշտ հաւատացեալները, որքան ալ համեստ ըլլան անոնք իբր ամենատխրելի եղբայրներ։

Արդ, հոս ալ հոն էի և կ'աղօթէի։ Բարձ՛։ Աղօթելու, լաւ աղօթելու համար, ո՛չ միայն շրթունքներով, այլ սրտին խորերէն պէտք է որ ճիգ մը ընեմ։ Ա՛նքան դիւրաբեկ, ա՛նքան վաղանցիկ է վերջին մնացորդը հաւատքի զոր կորսնցուցած ըլլալ կը կարծէի և զոր ինծի վերադարձուց տառապանքը։ Սեւ ու գրեթէ մարած կրակի կտորի մը կը նմանի ան, ուր քանի մը կայծեր միայն կը պլպլան, որոնց՝ խենթի պէս՝ կեանք կուտամ իմ շունչովս։ Հոգւոյս անապատին մէջ, չորցած՝ ամբողջ կեանք մը անտարբերութեամբ, իւրաքանչիւր քայլափոխի պէտք ունիմ խլել հանելու ժխտումի և սկեպտութեան վտանգաւոր խոտերը։ Բարեբախտաբար կը հասնի տակաւին, ո՛վ իմ արցունքներս։ Կ'ոռոգէք դուք այս ամուլ հողը, և արդէն հոն կը տեսնեմ ծիլը յոյսի կանանչ ցօղին։

Կ'աղօթէի ուրեմն — այնքան լաւ որքան որ կրնայի — երբ նշմարեցի, ինծմէ քանի մը քայլ անդին, ծնրադիր կին մը։ Արմուկները՝ աղօթարանին յենակին, թեւը՝ միացած ու կարկամած ձեռքերուն վրայ, պաշտաւմի վաղեմի ու աւանդական դիրքին մէջ էր, և իր կեցուածքը այնքան անշարժ էր որքան եթէ նկարուած ըլլար եռածալ պատկերի մը տախտակին վրայ, կամ շրջանակուած՝ պատուհանի շրջանակի մը կապարին մէջ։ Ոչ բոլորովին շատ երիտասարդ — երեսուն տարեկանէ աւելի — առանց գեղեցկութեան, բայց ի՛նչ անմեղութիւն ու ի՛նչ մաքրութիւն այս նիհար դէմքին վրայ։ Մէկն էր այն բարեպաշտ գործաւորուհիներէն, որոնք ա՛յնքան ճաշակ ունին և քիչ մը արուեստ կը գնեն իրենց ամէնէն պարզ արդուզարդին մէջ։ Ձեռնոցները նոր էին, իր կապոյտ շրջազգեստը վայլեր էր իրեն, գլխարկին ժապաւէնները սիրուն ձեռով մը կապուած էին։ Ո՛չ մէկ պչրանքութիւն սակայն։ Իր բնագաւառան վայելչութիւնը — այնքան քիչ ծախքով ձեռք բերուած արդէն — կը նուազէր համեստութեամբ եւ կատարեալ պարկեշտութեամբ։ Կը հասկցուէր թէ խեղճ աղջիկը մի միայն բարի Աստուծոյ հանդէպ քաղաքավար ըլլալու համար էր որ կրցածին չափ լաւ հագուեր էր, որովհետեւ կիրակի էր և պատարագի կ'երթար։

Կ'աղօթէր։ Եւ ի՛նչ ջերմեռանդութեամբ։ Ո՛ և է շարժում չէր ըներ, բայց թեթեւակի հակած իր գլուխը, խորանին ուղղուած ակնարկը, շրթունքները կիսաբաց, իբր թէ ճամբայ տալու համար բարեպաշտիկ հառաչքին որ իր սրտէն խոյս կուտար, ամէն բան, անոր մէջ, կ'արտայայտէր հոգւոյն թռիչքը դէպի անհուն հորիզոնները։

Ի՛նչ կը խնդրէր Աստուծմէ։ Հանապազօրեայ հա՞ցը, առատօրէն։ Վստա՛հ եմ, որովհետեւ չէր պաղատեր, կը պաշտէ՛ր պարզապէս։ Եւ իր համր աղօթքը մեղմահաւանդիր էր, ինչպէս ամէն բան զոր կը ներշնչէ ճշմարիտ սէրը։

Սակայն, աղքատ էր, ապահովաբար, որովհետեւ ո՛չ մէկ գոհար կը տեսնէի վրան, և հաւանականաբար ալ շատ մենակեաց կեանքի մէջ, քանի որ մինակը կուգար եկեղեցի։ Մեծցած աղջիկ մը, անհրկայ։ Կ'երեւակայէի զինքը որ տեղ կը ծծէր օրն ի բուն բարձր սենեակի մը մէջ, տանիքներու և բուխերիկներու տեսքը հորիզոնի մը առջեւ։ Սիրուն՝ բնաւ. անցուցած ըլլալով վիպական երազներու տարիքը, այլ եւս չէր կրնար սպասել որ փոխադարձ զգացում մը, երջանիկ ամուսնութիւն մը գար իր ճակատագիրը փոխել։ Այո՛, ճիշդ ատ էր։ Կեանք մը, նման մատաղ-աւազներու երկիւ մը մէջ ամբողջականութեան ժամացոյցի մը. հազիւ քանի մը պայծառ ժամեր։ Անցեալը՝ լի ստուգութեամբ, ինչպէս ամէնուն համար, ներկան՝ անփայլ ու միջակ, և ապահովութիւնը՝ միօրինակ ապագայի մը։ Իրեն համար մեծապէս կարեւոր դէպք մը ըլլալու էր, երբ օրհնած տօնախ ճիւղը փոխէր Ծաղկազարդի կիրակին։

Ինչպէս կ'աղօթէր։ Եւ ո՛րքան երջանիկ էր աղօթելուն համար։ Չէի կրնար նայուածքներս հեռացնել ո՛չ այս նրբին ու փափուկ կիսադէմքէն, զոր կ'անշարժացնէր, կը քարացնէր, կերպով մը, միստիք յափշտակութիւնը, ո՛չ այս բերնէն՝ կիսաբաց վերացման տակ ու քաղցր ժպիտէն։ Ինչպէս կ'աղօթէր։ Ո՛չ, բան մը չէր խնդրեր։ Իր թշուառ ու բազմաչխատ կեանքին նախանձ ի վեր գլուխ ծռեր էր, և կատարեալ համակերպութեամբ։ Ո՛չ, ո՛չ։ Ոչինչ այս աշխարհիս մէջ։ Բայց, պարզ սիրտերու վախ վստահութեամբ և հիանալի յոյսով, պահէր էր լաւագոյն կեանքի մը, յաւիտենական երջանկութեան մը մասին, և զինքը կը վայելէր արդէն, մինչ կը թողուր որ իր հոգին արտաբուրէր և տարածուէր ներդաշնակութեանց և բոյրերու մէջ, երգեհոնին կսկծագին երաժշտութեան և բուրվառին զգլխիչ ծուխին հետ։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ԳՈՊԷ
Թարգմ. ՎԱՂԱՐՇ ՊԻՐՊԻՐԵԱՆ

ՍԱՄՍՈՆԻ ԳՈՐԾԵՐ

Իրիկուան թերթի մը 3523 թիւին մէջ տեսանք Սամսոնէ գրուած ստայօդ տեղեկութիւններ, որոնց նպատակն է լոկ դադարեալ Առաջնորդը չքմեղացնել և ապարդիւն փորձեր ընել Կեդրոնական Խառն Ժողովի որոշման հանդէպ. ուստի կը հարկադրուինք իրողութիւնը պարզել։

1. «Քաղաքական Ժողովը իրենց Առաջնորդին պաշտօնէ դադրելուն համար ցաւ յայտնելով կ'աւելցնէ որ եթէ Տ. Յակոբ Նալիոնտեան ո և է պատասխանատուութիւն ունի՝ պէտք է պատժուի փոխանակ Բաղէշ ղրկուելու. հակառակ պարագային հարկ չկայ, կ'ըսեն զինքը տեղափոխելու ուրիշ տեղ. ուստի փոխանակ նոր ընտրութեան ձեռնարկելու, քննիչ մը ղրկուիլը կը խնդրեն, աւելցնելով որ Առաջնորդին հակառակորդը ամէն առաջ ուրիշ տեղացիներու դէմ միեւնոյն ընթացքը ունեցած է։» Շատ յարմար գործածուած է իրենց առաջական ածականը Առաջնորդին համար. մենք ալ կը կրկնենք թէ իրենց Առաջնորդն է ու թէ Սամսոնի համայնքին, որով Առաջնորդը պաշտպանելու մասին այնչափ առաջ կ'երթան և կամ լաւ եւս է ըսել, Առաջնորդը իր թելադրութիւնները այնչափ առաջ կը տանի, որ Խառն Ժողովի որոշման դէմ կ'ելլեն և խելք սորվեցնելու կը նկրտին, քննութիւն պահանջելով։ Այդ քննութիւնը թէեւ տեղւոյն հայ համայնքը քանի տարիներէ ի վեր պահանջած և սակայն ի վերջոյ Խառն Ժողովը պէտք եղած քննութիւնը ինքը կատարելով լիակատար համոզում գոյացուցած և ըստ այնմ պարտաւորուած տուրինած է։ Ծիծաղելին սա է որ Առաջնորդի հակառակորդ ըսելով մէկ անձի վրայ կ'ուզեն կեդրոնացնել խնդիրը, մինչդեռ Պատրիարքարանի գրասեղանին վրայ երեք տարիէ ի վեր գաւառական Ժողովին սկսեալ Սամսոնէն, Պաֆրայէն, Չարշամպայէն, Իւնիէյէն կրկնակի հանրագիրներ…

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 76 —

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԺԲ.

ՌՕՃԷՐՍ ԷՆՏ ՔՕՔԼԷՑ

—Ինչո՞ւ որ հետաքրքիր եմ գիտնալու թէ որո՞ւ համար կ'աշխատիք։ Ամուսնո՞յն թէ կնոջ հաշւոյն։ Առաջինը կրնայ ձեզ վարձատրել դրամով, իսկ միւսը անձամբ… Բէ՜հ, տարիքն մը իր արուեստին սիրոյն համար կ'աշխատի։

—Աղէկ որ դուք կ'ըսէք, յարեց Ռօճէրս ծանրախոհ շեշտով մը, ձեռք անցընել յետոյ երկու թուղթերը զորս լաւ մը քննեց ու ծալեց ծոյլ կարգով։

Յետոյ հագուստին ներքին գրպանը դրաւ և հրամայական շեշտով մը ըսաւ.

—Հիմա սա գրասեղանին առջեւ նստեցէ՛ք ու գրեցէ՛ք։

—Մեր պայմաններուն մէջ չկայ ատանկ բան մը։

—Գրեցէ՛ք կ'ըսեմ ձեզի, գոչեց Ռոճէրս անկասելի հեղինակաւոր շեշտով մը որ կինը, գունատած և ընկճուած, բայց նուաճուած, գրասեղանին առջեւ անցաւ և գրիչը բռնած սպասեց։

Ռոճէրս հետեւեալ տողերը տուաւ։

«Կը խոստովանիմ թէ լրբօրէն առած եմ, Գ. տը Մօրայլի առաջարկելով գնել նամակ մը և հեռագիր մը, յիսուն հազար ֆրանքի փոխարէն։ Կը յայտարարեմ որ այդ շանթաժը անհիմն է և թէ Գ. տը Մօրայլը շահագրգռող ո և է թուղթ չունէի։»

Վերջին տողը գրած տաեն հեղինակն ծիծաղ մը կ'արձակէր Իւլիանուհին։

—Հիմա ստորագրեցէ՛ք։

—Ի՛նչ անունով։

—Ձեր բուն անունովը. Մարիա Սոլօչէֆ Բօլսօն։

—Սթելքօֆ Իւլիանուհի կը կոչուիմ։

—Լաւ, սա ալ աւելցուցէ՛ք, եթէ հաճոյ կը թուի ձեզի։

Սառուցիկ յետոյ թէ այդ գրաւոր խոստովանութիւնը ստորագրուած և թուականուած էր, Ռոճէրս գրպանը դրաւ զայն խնամով։ Այդ միջոցին դուռը կէս մը բացուեցաւ և Բօքլէս յառաջացաւ, սա հեգնական խօսքը ընելով.

—Քովի սենեակը գտնուող ճէնթլմէնը ջղային տագնապ մը պիտի ունենայ հիմա, եթէ երբեք շարունակէք այս տիկնոջ հետ սիրաբանել։

—Ագամանդներն ալ յանձնեցէ՛ք մեզի, հրամայեց Ռոճէրս։

Հոգեկան ներքին պայքարը մատնող երկւոյթով մը ու դանդաղութեամբ մը Միսթրէս Բօլսօն սեւ արկղիկէն մէկիկ մէկիկ դուրս հանեց գոհարատուփերը և Բօքլէսի յանձնեց։ Բացաւ զանոնք և ինքնութիւնին ստուգեց. յետոյ կաշիէ պարկին մէջ անհետացուց, զոր միասին բերած էր օգտակար կանխատեսութեամբ մը։

Այդ գործը տեսնելէն ետքը, Ռոճէրս ըսաւ կնոջ.

—Հիմա խորհուրդ կուտամ ձեզի և Հաուքինսի որ կէիկը դնէք հոսկէ։ Եթէ երբեք քսանչորս ժամ յետոյ հոս տեսնեմ ձեզ, ձերբակալել կուտամ։ Սա դուռը բացէ՛ք։

Կատաղութենէն չափազանց դալկացած, Միսթրէս Բօլսօն բացաւ իր սենեակին դուռը։ Այդ միջոցին լսուեցաւ Հաուքինսի կողմէ արձակուած վերջին անէծքը։ Բօքլէս ու Ռոճէրս իրենց դիմակը դրած էին նորէն։

—Հրաժեշտ ողջոյն չեմ տար ձեզի, այլ ցտեսութիւն, յարեց բոլշոյախտագիր կինը, ցցելով հասակը։

Իր չըլլալէն կը հասկցուէր թէ շատ բաւեան տեւելութիւն մը կը մնացուներ ան։

—Ցտեսութի՛ւն, պատասխանեց Բօքլէս, հոգիտի մը պէս յարգական խոնարհութիւն ընելով։ Ցտեսութի՛ւն, օրիորդին լա՛ւ դարմանեցէ՛ք զանի։ Մարիինչն յօդուածները շինեցէ՛ք։ Վիրաբոյժ խմցուցէք։ Բարի ճամբորդութիւն։ Յառաջիկային նորէն կը հանդիպինք իրարու։

Միսթրէս Բօլսօն չպատասխանեց, և իր սենեակը լուռ դրան մէջ կեցած խայթաւորձին ու մաղձ երեւոյթով, դիտեց ուրուականներուն անհետանալը նրբանցքներու մթութեան մէջ, որոնք սեւ վերարկուներ կը կրէին։

* * *

ԺԳ.

ՈՍՏԻԿԱՆԻ ՄԸ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Իր սենեակին մէջ Ռոճէրս կը հանգստանար իր կրած գիշերային յոգնութիւններէն. ճարտուկան սովորութեան մը համաձայն՝ եռացող ջուրի լոգանքէ մը ետք սառուցիկ ջուրի լոգանք մը ըրած էր. յետոյ ճոխ նոռելով՝ Սէյլանի թէյ խմած, կարմրագոյն խոստոյված և պախօն (կտակարանի վրայ եփուած խոզապուխտ՝ ձուածեղ) կերած էր։ Ռոճէրս ներքին կը կարդար այն նամակը, զոր Իւլիանուհիին ձեռքէն առած էր բռնութեամբ։

—Գ. տը Մօրայլ, արդարեւ, շատ սուղ պիտի գնէր այս գաղտնիքը, եթէ արժէքը գիտնար, կ'ըսէր Ռոճէրս մտովի։

Բայց իր յաջողութեան մեծ հաճոյքին կը խառնուէր տխրութիւն մը։ Ազնուական հոգի մը ունենալուն, կը խորհէր թէ այն կինը, որուն նկատմամբ բնազդական համակրութիւն և գորովանք կը զգար, իր անկումը կը պարտէր դէպ ուստի մը, որկածի մը։ Եթէ անյայտ դուժեան մատնուէր իր փորձը…։ Բայց Ռոճէրս յաղթած էր, և հպարտութիւն կը զգար ատոր համար։ Նոյնպէս կ'ուրախանար որ Միսթրէս Բօլսօնի պէս թշնամուհի մը արտաքսելով անոր վտանգաւոր ճանկերը խլած էր։ Այդ նամակը գրել ու ստորագրել տալով, ուրեմն կը խոստովանէր ստախօս ըլլալը և ըրած անիրաւ շանթաժը, զինաթափ ըրած էր այդ կինը։ Բայց հիմա ի՛նչ պիտի ընէր այդ վաւերագիրները։ Իրաւունք ունէ՞ր պահելու։ Կրնա՞ր միթէ փճացնել։ Միակ պարտականութիւն մը ունէր, ուր թերեւս իր ուղղամտութեան համար դժնդակ ըլլար, սակայն վեհանձն գործ մըն էր ինքնին։ Պարտականութիւնն էր որ իրեն ընձեռնուած տուած էր այդ անհրաժեշտ բանը, երբ իր արարքներուն խոստովանութիւնը գիրի առնել տուած էր Միսթրէս Բօլսօնի։ Ռոճէրս պարտէր խաբել իր բարեկամը՝ տը Մօրայլ մարքիզը։ Իրաւունք ունէր բարեկամ կոչելու. ընկերային ի՛նչ տարբերութիւն ալ ունենային երեւութապէս, կրնային իրարու բարեկամ համարուիլ, քանի որ երկուքը միասին անցուցած էին վտանգը, մահուան դիմագրաւելով։ Ռոճէրս չէր մոռցած որ Կրին Տէվիլի մէջ Գ. տը Մօրայլ ձեռքի բռունցքի հարուած մը իջեցնելով անզեն ու հսկայ մարդու մը կոկորդին վրայ, թոյլ չէր տուած որ ան մօր դանակով յօշոտէ զինքը։ Այսպէս՝ մարքիզը փրկած էր իր կեանքը։ Գ. տը Մօրայլ տաջի օր իր բարեկամին պատմած էր շանթաժը, և հակառակ իր գերակշիռ ու ինքնամփոփ դիրքին, զոր կը սիրէր ինքզինքին ընծայել, Ռոճէրս կռահած էր մարքիզին թաքուն անձկութիւնները և ապառնական նախանձը, թէեւ Տիկին տը Մօրայլ մականունով չէին ստորագրուած այդ հեռագիրն ու նամակը, այլ լոկ Օսօր անունով, սակայն Ռոճէրս չէր անգիտանար որ մարքիզուհիին անունն էր ան։ Ո և է տարակոյս չունենալու այդ անխոհեմ առաջարկներու չարժամիտին վրայ. յուսահատական կացութիւն մը միայն կրնար չքմեղացնել այդ յիմարութիւնը։ Բայց մարքիզին հետ միայն գործ ունէր ամերիկացի ոստիկանը Ռոճէրս, քանի որ ան կոչուած ըրած էր իր բարեկամութեան։ Սակայն պէ՞տք էր որ բերան տար մարքիզին, բարեկամի մը կողմէ եղած վստահելիք կոչի մը վրայ։

(Շարունակելի)

թուղթեր և գանգատագիրներ ղրկուած կը գտնուէին, իսկ Սամսոնի նախկին առաջնորդները ամէն կերպով գոհ էին Սամսոնէն և գոհ ձգած էին համայնքը։

2. «Թէրմէի Թաղ. Խորհուրդն ալ կը փափաքի եղեր վերահաստատուիլը իր պաշտօնին մէջ Տ. Ցակոբ եպս.ի, ինչպէս թաղը ալ կարգացինք, Սամսոնի Թաղ. Խորհուրդն ալ այն խմբաւ ղրկած էր. նոյնպէս Պաֆրայէն ու Սամսոնէն հանրագիրներ ալ ղրկուեր են»։ Նախ պէտք է գիտնալ թէ Թէրմէ քանի մը տուն միայն հայ կայ. Տ. Ցակոբ եպս. այնտեղ աղջկցէկ անձի մը ամուսնական տուաւելութիւն շնորհած էր եկեղեցական օրինազանցութեամբ մը։ Գալով Սամսոնի Թաղական Խորհուրդին, կը հարցնենք թէ, ոն ինչ իրաւունքով և հանգամանքով իբրեւ Թաղի ներկայացուցիչ կը համարձակի հեռագրել. առժամանակեայ Թաղական Խորհուրդ մը, որ կազմուած է Առաջնորդին կողմէ, այն ալ քանի քանի կաթող անձերու եղած առաջարկներուն մերժուելուն վրայ. հետեւաբար քանի որ Թաղին քուէով ընտրուած չէ, Թաղին ներկայացուցիչը չի կրնար նկատուիլ։ Իսկ Սամսոնէն ղրկուած հանրագիրներու ստորագրութիւնները եթէ քննութեան բովէն անցուին, պիտի յայտնուի թէ անգիտակից անհատներ, խեղճ բնակիչներ, անչափահաս դպրոցականներ ստորագրած են, առանց կարդալու, կարծելով թէ եկեղեցիի շինութեան համար ըլլալնուն համար ստորագրած են։ Գալով Պաֆրայէն, անոնք ալ ուղղամիտ տարրերէ բաղկացած չպիտի ըլլան, քանի որ ասկէ առաջ Պաֆրայի բնիմաց դասակարգին կողմէ գանգատագիր մը Պատրիարքարան ուղղուած էր Առաջնորդին դէմ։

3. «Եկեղեցիի շինութեան յանձնաժողովն ալ Առաջնորդին ներկայութեան պէտքը զգացնելով ծանօթութիւններ կուտայ շինուած եկեղեցիի մասին, (այսինքն հայերէնը՝ եկեղեցւոյ շինուած մասին)։» Անցողակի ըսենք թէ եկեղեցիի շինութեան յանձնաժողովի անդամներուն մեծագոյն մասը անդամ է միանգամայն Թաղաքական ժողովին, ինչ որ ապօրէն նախաձեռնութիւն մըն է. կը զարմանանք որ եթէ երբեք եկեղեցիի շէնքին աւարտումը բացարձակապէս կախում ունի Ցակոբ եպիսկոպոսի մը գոյութենէն, ո՞վ կրնայ հաստատել մեզ թէ անոր յաջորդը շինուած մասն ալ պիտի քակէ. ընդհակառակը, ինչէ՞ն գիտեն թէ ալ աւելի նախանձախնդրութիւն չպիտի յայտնէ այս մասին, սիրաշահելով ժողովուրդը։ Գալով հաշուական ծանօթութիւններուն, պանդոկը պարտքով գնուած չէ. եկեղեցիի նախորդ յանձնաժողովը 2650 ոսկի միանւագ հանգանակելով պանդոկին արժէքը ամբողջովին վճարած է. անկէ վերջ եկեղեցիին բակը կախած իրենց հաշիւը ցոյց կուտայ թէ պանդոկը գրաւի դրուելով 1525 ոսկի առած են Պանքայէն, 900 ոսկի ևս երեք տարուան պանդոկի վարձքը և 287 ոսկի ևս Իզմիրէն բերելով համագումարը 2713 ոսկի ծախսած են. մինչդեռ հակառակ իրենց գրածին, թէ շէնքին 3/4 մասը աւարտած է, տակաւին կէսը անգամ շինուած չէ, ինչ որ հետեւաբար պաշտաւոր սխալ մըն է։

4. «Պանդոկի վարձքը 490 ոսկիէն 550 ոսկիի բարձրացուցած ըլլալով, երբ թէ հին վարձակալին թելադրութիւն եղած է, որպէս զի պանդոկէն չելլէ և դժուարութիւններ երեւան գան»։ Ցիշեալ պանդոկը 15 տարիներէ ի վեր վարձող նախկին վարձակալը գործունեայ մէկն է, մինչդեռ նոր վարձակալը պզտիկ նպարավաճառ մը ըլլալով, համեստ կարողութեան տէր մէկն է. Թէև 50-60 ոսկի աւելի վարձած է, սակայն փորձառութեամբ ցուցուցած է որ չպիտի կրնայ պայմանին թէ՛ վարձքը կանոնաւորապէս վճարել և թէ պանդոկը հիմնական փլլուն վիճակին մէջ պահել. ինչ որ ակներեւ է. ասոր համար առաջարկուեցաւ որ յիշեալէն երաշխաւորութիւն մը առնուի և եթէ երեք տարուան համար 1650 ոսկիի չի կրնար վճարել, գէթ իւրաքանչիւր տարիի համար 100ական ոսկիի երաշխաւորագիր առնեն և կամ իրենք երաշխաւորեն։

5. «Մայիսի մէջ շինութեան սկսելու համար 500 ոսկիի փոխառութիւն մը եղեր է երկու-երեք տարիէն վճարուելու պայմանով, և մինչ շինութեան սկզբնաւորութիւն պիտի ըլլար, Առաջնորդին համար եղած կարգադրութեամբ գործը նորէն յետաձգուեր է։» Այս սխալն ալ ճիշդ Իզմիրէն եկեղեցիին շինութեան համար գալիք 500 ոսկիի երեւակայական դրամին կը նմանի. կրնանք ենթադրել թէ այդ 500 ոսկին տուող մը կայ իր իսկ շահուն համար. բայց ո՞ր անխելքը կը հաւատայ թէ այդպիսի քանի մը 500 ոսկիներով այդ ահագին շէնքը պիտի աւարտի։ Դժուար չէ՞ մի որ այդ 500 ոսկիին տոկոսը պարտք է և ոչ նուէր։ Շատ բաւական կը հռչակեն թէ եկեղեցւոյ շինութիւնը պիտի վերսկսի, սակայն դէպի իրականութիւն քայլ մը անգամ չառնուիր. երբ այդը երկու պանդոկ ևս ունենար և այն ալ գրաւի վրանդին ենթարկելով 3000 ոսկի առնուէր, այն ատեն թերեւս վերջանար շինութիւնը. երբ օրինաւոր և վստահելի Վարչութիւն մը ըլլայ, այն ատեն կը հաւատանք թէ եկեղեցիին շինութեան գործը կ'աւարտի և կարգը կուգայ դպրոցին։ Հոս ի դէպ է ցաւ ի սիրտ յիշել թէ 6000 ոսկիի եկեղեցիի շէնք մը կը սկսինք կառուցանել և 600 ոսկիի դպրոցական շէնք մը չունինք, և երկսեռ վարժարանը ու մանկապարտէզը կը գտնուին մէկ շէնքի մէջ խեղդուած վիճակով։ Եկեղեցիի շինութեան յանձնաժողովին բոլորն անդամներուն արդար ձայներն ալ խեղդուեցան ժամանակին, երբ ըսին թէ 3000 ոսկիի եկեղեցին ալ մեզի բաւական է։

Վերջացնելէ առաջ պարտիմ ըսել թէ Տ. Ցակոբ եպիսկ. թէ՛ Սամսոնի մէջ և թէ Թեմիրը՝ յաջողած է իրեն յատուկ ճարպիկութեամբ մը պաշտօնէ հեռացնել կարող և ուղղամիտ ազգայինները, անոնց տեղ ընտրելով ապիկար անձեր և անոնց ստուար մասին յանձնել տալով համարտաւ և համարատու պաշտօններ։ Ահա այդ անձերն են որոնք ոգի ի բռին կը պաշտպանեն զինքը, որովհետեւ անոր հեռացումով քողազերծ պիտի ըլլան իրենց զեղծումները։ Այս բանը իրենք կը խոստովանին հրապարակաւ, առանց չէկնելու։ Նոր և պզտիկ նմոյշ մը աւելորդ չենք համարիր ներկայացնել. Թաղական Խորհուրդին ճարպիկ անդամներէն մէկը, որ ապահովագրական Ընկերութեան մը ներկայացուցիչն է, նախատեսելով ժողովականներու նորոգ ընտրութեամբ Թաղ. Խորհուրդին ալ խարխալ վիճակը, կատարեալ փութկոտութեամբ վարժարանի պաշտօնեաներէն երկու ուսուցիչներու ամսականներու վրայ յաւելում կը խոստանայ, եթէ երբեք ապահովագրուին. ուսուցիչներն ալ այդ առիթէն օգտուիլ ուզելով, կ'ապահովագրուին և Խորհուրդին այդ գործոն անդամը իբրեւ պարկեշտ մարդ կը յարգէ իր խոստումը և երկրորդ տարուան պայմանագրեր կը կնքէ անոնց հետ, ամսական կէս կէս ոսկի յաւելումով։ Իբր վերջաբան ըսենք որ դադարեալ Առաջնորդը շատ լաւ կ'ընէ, հպատակելով կարգ. Խառն ժողովի որոշման ժամ առաջ մեկնիլ իր պաշտօնատեղիէն, առանց տեղի տալու կարգ մը անպատեհութիւններու, որոնք թէ՛ իրեն և թէ իր համախոհներուն բնաւ պատիւ չեն բերեր։

Սամսոն, 17/30 մայիս 1908 — ԻՐԱԶԵԿ

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Մրջիւնները ջնջելու կամ հեռացնելու ազդեցիկ միջոցներ են. 1. Ծխախոտը մանրել և դարակին, պուֆէին, սնտուկին, կամ մրջիւն գտնուած տեղերուն մէջ սփռել. 2. Քիչ մը փեգենայ (օճաէֆ օթու) խառնել ջուրին մէջ և այդ ջուրը թափել մրջիւններու բոյնին կամ խուղերին վրայ, լուալ տախտակամածը, դարակները ևն.։ Մրջիւնները քիչ ատենէն կը հեռանան ամբողջապէս։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ԳԵՐՄԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

Բարիզի Թերթի մը Թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Պերլինէն.

Պ. Ֆալիէռի կողմէ Լոնտրայ Թագաւորին տրուած այցելութեան մասին տեսակցութիւն մը ունեցայ գերման երեսփոխաններէն Տօքթ. Մուկտանի հետ, որ նախարարական կուսակցութեան կը վերաբերի և ժողովրդական կուսակցութեան պետերէն մէկն է։ Ահաւասիկ այդ երեսփոխանին յայտարարութիւնը.

«Իմ կարծիքովս գերման ժողովրդեան ամէնէն մեծ մասը բոլորովին անտարբեր է այդ այցելութեանց հանդէպ։ Գիտենք թէ Ֆրանսա ու Անգլիա միացած են բարեկամական յարաբերութիւններով, և կատարելապէս կը հասկնանք որ Ֆրանսայի նախագահը այցելութիւն տայ Անգլիոյ Թագաւորին. շատ չենք զարմանար երբ այդ առթիւ խօսուած բանախօսութիւնները ապացուցանեն երկու ժողովուրդներուն բացարձակ բարեկամութիւնը։ Նոյն իսկ համագերմանները, զոր կը ճանչնամ, այդ տեսակցութենէն յուզուած չեն։»

Հարցուցի թէ ուրեմն ի՛նչու համագերման թերթերը այդքան յորձակողական լեզու մը կը գործածեն։ Տօքթ. Մուկտան պատասխանեց.

«Վասն զի անոնց տեսակէտը սա է թէ այն պարագային երբ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ պատերազմ մը ծագի (ինչ որ ամենամեծ դժբախտութիւնը պիտի նկատեմ), գերման բանակը աւելի շուտ Բարիզ պիտի հասնի, քան թէ անգլիական նաւատորմը գերման նաւահանգիստներուն առջեւ։»

Ըսի թէ Լոնտրա Թագաւորին կողմէ Նիքոլա կայսեր տրուելիք այցելութեան մը վրայ ալ կը խօսուի։ Գերման երեսփոխանը սա պատասխանը տուաւ.

«Այդ պարագան մեզի մտահոգութիւն չի պատճառեր։ Ընդհանուր կերպով այնպէս կը նկատենք թէ Անգլիոյ Թագաւորը շատ կը ճամբորդէ։ Անգլիացիներուն մէջ շատեր կան որ համակիր են Գերմաններուն։ Իմ կարծիքս այն է թէ գերման ազգին մեծամասնութիւնը, Ֆրանսացիներուն և Անգլիացիներուն չափ, պատերազմի փափաքող չէ. Պերլինի մէջ սեպտեմբերին պիտի գումարուի իրաւարարական դատարաններու և խաղաղութեան խորհրդարանական համաժողովը։ Հոն պիտի տեսնուի որ Ֆրանսայի, Անգլիոյ ու Գերմանիոյ պատուիրակները, միւս երկիրներու պատուիրակներուն պէս, պիտի ջանան քաջալերելու խաղաղասէր գաղափարները։

Պ. ՏՈՒՄԷԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պերլինէր Թակեպլադ, Ալճեզիրասի որոշմանց կիրառման մասին Ֆրանսայի կառավարութեան վերջին որոշմանը վրայ խօսելով, մաղթած էր որ Պ. Տումէ ու բարեկամները չկարենան փոխել տալ Բարիզի դաշինքին ընթացքը։ Պ. Տումէ, Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին նախկին ատենապետը, այդ մասին սա յայտարարութիւնը ըրած է Թայմզի Բարիզի Թղթակցին.

«Չեմ գիտեր թէ Պերլինէր Թակեպլադ ի՛նչ իրաւունքով զիս կասակից կը հռչակէ Ֆրանսան չեզոքնելու Ալճեզիրասի որոշումներէն, Մարոքի մասին։ Միշտ իմ կարծիքս այն եղած է որ այդ որոշումները կէտառկէտ գործադրուին և Ֆրանսայի մասնաւոր շահերը, իբրեւ ափրիկեան դրացի նոյն երկրին, յարգուին։ Ֆրանսացիները միշտ այժմ պիտի տան այդ քաղաքականութեան, հակառակ կարգ մը գերման թերթերու ոչ-պարկեշտական ընթացքին։ Ասկէ զատ Ալճեզիրասի պայմանագրութիւնը ստորագրուեցաւ ամբողջ Եւրոպայի կողմէ և մենք, Ֆրանսացիներս, գիտենք թէ այդ և եւրոպական ուրիշ խնդիրներու սերտ համաձայնութիւն մը կը տիրէ Ֆրանսայի և անոր բարեկամներուն՝ Անգլիոյ ու Ռուսիոյ միջեւ։ Ռուսիոյ հետ մեր դաշնակցութիւնը և Անգլիոյ հետ մեր սերտ համաձայնութիւնը, հիմա, առանց բացառութեան, բոլոր Ֆրանսացիներուն կողմէ իբրեւ մեր երկրին արտաքին քաղաքականութեան հիմը կը նկատուին, քաղաքականութիւն մը զոր պիտի չլքանենք ո՛չ ոլոքին ձեռնարկներուն և ոչ ալ սպառնալիքներու հանդէպ։ Վերջին ամիսներու իրողութիւնները և Լոնտոնի, նոյն իսկ ամբողջ Անգլիոյ մէջ կատարուած ֆրանսասէր համակրութեանց շքեղ արտայայտութիւնները ցոյց կուտան Անգլիան և Ֆրանսան միացնող համաձայնութեան ամրապնդումը։ Իմ մասիս, համոզուած եմ թէ քաղաքական բարեկամներուս համար ալ միեւնոյն բանը կրնամ ըսել, կատարելապէս և միշտ անձնուէր եմ սիրալիր համաձայնութեան։ Այդ համաձայնութեան վրայ պէտք է հիմնուի խաղաղութիւնը և եւրոպական ազգերու հաւասարակշռութիւնը։»

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Պերլինի ֆրանքօ-գերման առեւտրական յանձնաժողովին դիւանը գումարուեցաւ Ֆրանքֆուրդի մէջ։ Ներկայ էր նաեւ Բարիզի յանձնաժողովին քարտուղարը։ Նախագահ Պ. Միլինչ յայտարարեց թէ Պերլինի ու Բարիզի երկու յանձնաժողովները պէտք է սապէս նկատուին.— Առեւտրական կազմակերպութիւն մը առեւտրական նպատակներով, որ հեռու կը կենայ ազգային, քաղաքական կամ մասնաւորական մեկնեցումի որ և է ընդհանուր գաղափարներէ։ Պ. Միլինչ, իր ըսածը հաստատելու համար, յիշեց Բարիզի յանձնաժողովին նախագահ Պ. Պօտէնի խօսքերը, իրեն ուղղած նամակի մը մէջ, ուր գոհունակութիւն կը յայտնէր թէ կատարեալ միութիւն կը տիրէ երկու կազմակերպութեանց միջեւ, որոնք առանց քաղաքականութեամբ զբաղելու, իրենց համար գործնական նպատակ ունին՝ նպաստաւորել երկու երկիրներու միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները։ Վերջը որոշուեցաւ գումարումը, Բարիզի յանձնաժողովին հետ համակարծիք գտնուելով, չհաւանեցաւ այս տարի Պերլինի մէջ ֆրանսական ցուցահանդէս մը կազմակերպելու ծրագիրը։

ՃԱՊՈՆԻ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Ճափոնի կառավարութիւնը որոշեց այս տարի նաւային կատարեալ մարզանքներ ընել տալ, որոնք մարտանաւերը շարժուն վիճակի մէջ դնելու ընդհանուր փորձ մը պիտի նմանին։ Ամբողջ նաւատորմին պատերազմելու կարող մասը պատրաստ պիտի գտնուի՝ այդ մարզանքներուն մասնակցելու։ Այդ մարզանքները յուլիսին և օգոստոսին պիտի չկատարուին, ինչպէս սովորութիւն է՝ ամառուան եղանակէն օգտուելու համար, այլ հոկտեմբերին ու նոյեմբերին։ Տարօրինակ զուգադիպութեամբ մը հոկտեմբերի սկիզբներն է որ ամերիկեան նաւատորմը, որ մօտերս ճամբայ կ'ելլէ Սան-Ֆրանցիսքօյէն դէպ ի Ֆիլիպպեանները, Ճափոնի եզերքները պիտի ժամանէ՝ Եոքօհամայի առջեւ ողջունելու Ճափոնի դրօշը։ Կարելի է թէ Ճափոնցիները, որոնց ծանօթ է անակնկալի մը արժէքը, աւելի պատրաստ ըլլալ այն պահուն երբ ամերիկեան նաւատորմը երեւի իրենց եզերքներուն վրայ։ Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, Մ. Նահանգաց այդ նաւատորմը երբ Ճափոն ժամանէ, իր առջեւ պիտի գտնէ հզօր վերջացուցած մարտանաւերէ բաղկացած նաւատորմ մը, զոր կը կազմեն 10 զրահաւոր, 12 զրահապատ յածանաւ, 5 եզերապահ, 17 յածանաւ, 110 թորփիլանաւ ու թորփիլանաւ և 7 ընդծովեայ շոգենաւ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԻՆԵՐԸ՝ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱՅ. — Այնպիսի ատեն մը մէջ, ուր կիները արդէն հետ կը մրցին առեւտրական և արուեստի ճիւղերուն մէջ, զարմանալի չէ երբ իմանանք թէ անոնք Սակարանի և ելեւմտաւորական գործառնութեանց մէջ ալ յաջող մրցակցութիւններ կը կատարեն։ Ինչ որ այսօր Եւրոպայի մէջ զարմանք և թերեւս խորունացում պատճառեր, Ամերիկայի մէջ սովորական երեւոյթ մը առած է, և հոն կիներ կան որ մեծ խոհականութեամբ և արտասովոր յաջողութեամբ մեծ դրամատուններ կը վարեն և Սակարանի մէջ ալ նախանձելի կացութիւններ ձեռք կը բերեն։ Գերմանական լրագիր մը ամերիկացի ծանօթ կին ելեւմտաւորներուն անունները կը հրատարակէ, որոնց մէջ այրերու նախանձը շարժելու աստիճան յանդուգն ու յաջող խմբագէտներ և հռչակաւորներ կան։ Օրինակի համար Ամերիկայի մէջ հանրածանօթ եղող Տիկին Հէթտան Ըօլ րինսը, որուն կարողութիւնը Սակարանին մէջ իր մրցակիցներէն իսկ գնահատուած է իբրեւ խորագէտ։ Այս տիկինը մէկ քանի տարի առաջ որոշած էր ինք անձամբ դրամատուն մը բանալ։ Բարեկամներն ու բարեկամուհիները խոր հաւրդ տուին իրեն չմտնել այդպիսի յանդուգն ձեռնարկի մը մէջ, ըսելով թէ վերջապէս կին էր և իր անփորձառութեան հետեւանքով կրնար ջախջախիչ կորուստներու մատնուիլ. բայց ուսերը թօթուելով անսասան մնաց իր մտադրութեան մէջ, ժպիտով մը կը պատասխանէր միշտ իրեն բարի խորհուրդներ տուողներուն, գիտնալով սակայն իր ընելիքը։ Վերջապէս իր հարստութիւնը դրամի վերածելով գործի սկսաւ, 10 միլիոն ֆրանք դրամագլխով, և երկաթուղիի բաժնեթուղթերու վրայ չափազանց յանդուգն ու յաջող խաղերով մէկ տարուան մէջ 50 միլիոն ֆրանքի բարձրացուց իր դրամագլուխը՝ այսինքն տասներկու ամսուան մէջ 40 միլիոն ֆրանք շահեցաւ։ Աշխարհի մէջ իբրեւ գործի կին իրեն պէս համբաւաւոր է Լիլա Բոլս Բիթըր, որ 12 տարի առաջ Նիւ-Եորքի լրագրի մը հասցէ գրողն էր. չորս տարի ետքը Նիւ-Եորքի յրատու մեծ գործակատարութիւններէն մէկուն վարիչ եղաւ. այդ հրաժեշտ տուաւ այդ գործէն, ցուցնելու համար թէ կին մը ի՛նչեր կրնայ ընել նաեւ դրամական հրապարակի վրայ։ Այս տիկինը, որ այժմ 32ը անցուցեր է, և ունի շատ սիրուն դիմագիծեր, հմայիչ ժպիտ մը միշտ պատրաստ իր գեղեցիկ ու փոքրիկ բերնին վրայ և շնորհալի շարժուձեւեր ու անուշ և գրաւիչ ձայն մը, ինչպէս նաեւ հեռատեսութիւն և յանդգնութիւն, 40 միլիոն ֆր. դրամագլխով երկաթուղիի մեծ ընկերութիւն մը կազմակերպեց և սկսաւ անվախ պայքար մը մղել Մորկընի դէմ։ Հակառակ զանազան դժուարութեանց, զորս իր հակառակորդները կը ցարրնէին իրեն դէմ, յաջողեցաւ Սոհորի Լիքրէն երկաթուղիի շինութեան մենաշնորհն մը ձեռք ձգել, և միւս կողմէն ալ սկսաւ Սակարանին մէջ պայքարիլ Բերուի պղինձի հանքատէրերուն հետ, և մեցել Պ. Ռուզվէլդի հետ՝ Սան-Տօմինկոյի մէջ մենաշնորհներ ձեռք բերելու համար, ձեռնարկութիւններ, որոնք 400 միլիոնէ աւելի դրամագլուխի մը գոյութիւնը կ'ենթադրեն։ Այս կինը գործի սկսած ատեն կէս միլիոն ունէր և այսօր 200 միլիոնէ աւելի հարստութեան տէր է. վերջին տարիներու մէջ տարեկան 10 միլիոն կը շահէր։ Բայց իր ընդածին խնայասիրութիւնը այն աստիճանին հասած է որ կծծիութիւն կը կոչուի, այնպէս որ այժմ շաբաթական 80 ֆրանքով կ'ապրի՝ այսինքն իր անձնական պէտքերուն համար ամբողջ տարուան մէջ հազիւ կը ծախսէ այնչափ գումար մը, որ իր չորս ժամը շահածն է։— Համբաւաւոր է նաեւ Տիկին Ռիչըրտ Թինկ, որ մեծ հարստութիւն դիզած է։ Այս կինը հիմա 10,000 քառակուսի քիլոմեթր ընդարձակութեամբ կալուած ունի, և 2000է աւելի արջառ կը գտնուի իր ագարակներուն մէջ։— Կայ նաեւ Աննի Ուիքըրդ անուն կին մը, որ համեստ վիճակէ մը Սփօքէյն երկաթուղիի Ընկերութեան նախագահը եղած է այսօր, և մէկ քանի տասնեակ միլիոններ ունի։ Տասնըեօթը տարեկան եղած ատեն կորսնցուց իր ամուսինը և իր նորածին զաւկին հետ կատարելապէս անօգ ու անօգնական մնալով, սկսաւ իր ապրուստը հայթայթելու միջոց մը փնտռել։ Այդ ատեն ամէն ոք Քալիֆորնիա կը վազէր՝ ոսկիի հանքերու մէջ աշխատելով հարստանալու համար։ Ինքն ալ հետեւեցաւ անոնց և քիչ ատեն մէջ 40,000 տոլար դրամագլուխ ունեցող պանդոկ մը վարիչը եղաւ. բազմաթիւ հանքերու տիրացաւ, որոնք չափազանց արդիւնաբեր եղան և հարստացուցին զինքը։ Ոսկիի այդ հանքերուն մէջ բախտը այն աստիճան մըղձռեցաւ իրեն որ իր յաջողութիւնը առակի կարգն անցաւ և Մեքսիկացիները այսօր իսկ «Օրօ մատրէ» (ոսկիի մայր) կ'ըսեն, այդ կինն ակնարկելու համար։ Այդ կինը վերջերս սկսաւ միլիոններ ծախսելով մեծ երկաթուղի մը շինել, որ իրարու կը միացնէ իր զանազան կալուածները։

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ. — Ամերիկայի մէջ սա դրութիւնը կը գործածեն մուրացկանութիւնը նուազեցնելու համար.— Փողոցներու մէջ անիւներ կը դնեն սիւներու վրայ. երբ այդ անիւները դարձնուին, մեքենայ մը կը շարժին. Մարդ մը երբ դրամի պէտք ունենայ, կը դարձնէ անիւը և կէս ժամ ետքը ձեռքին մէջ 20 սենդնոց դրամ մը կ'իյնայ։

ՎԵՐՋԻՆ ՊՉՐՈՒՀԻՆ. — Անցեալ շաբթու Բարիզի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ Օժիւստին Տըլօրիէ անուն կին մը մեռաւ 103 տարեկան և 9 ամսուան հասակին մէջ։ Ֆրանսայի երկրորդ կայսրութեան օրերէն մնացած վերջին պչրուհին էր այս, որ հակառակ իր խոր ծերութեան, կատարելապէս պահած էր իր մտաւորական կարողութիւնը և մինչեւ վերջին ժամուն մէջ իսկ թարմ և ուրախ երեւոյթ մը ունէր։ Իր կեանքը արկածախնդրութիւններով լի էր։ Մոնմարթրի Քաֆէին սովորական յաճախորդներուն մանիշակ և վարդ ծախած օրերուն պատմութիւնները կ'ընէր, իր ծերութեան վերջին օրերուն մէջ իսկ. այնպիսի գրաւիչ սրամտութեամբ որ պատմագրի մը համբաւն ու պատիւը կրնար շինել։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
Յ. Գ. ՄՐՄԸՐԵԱՆԻ
ՆՈՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ

Տասնեւիններորդ Դար եւ Ցովհաննէս Պռուսացի Տէրոյեանց.— Բանասիրական, ժամանակագրական ու կենսագրական համառօտութիւն մը՝ 19րդ դարու ժամանակագրութեանց, կարեւոր մանաւանդ բարոյական ու կրօնական շինիչ հուսատեսք ու թելադրութեամբք. գին 12½ ղրուշ։

Ստուերք Հին Դէմքերու.— Տասնեակ մը հին նշանաւոր դէմքերու պատկերացում վսեհական տեսութեամբք և աշխարհաբար կուռ ոճով, որ և կրնայ իբրեւ աշխարհաբար դասագիրք ծառայել դպրոցաց. գին 5 ղրուշ։

Հին Օրեր եւ Պուէս Խաչատուր Միսաքեան — Խ. Գ. Միսաքեան նշանաւոր փիլիսոփային կենսագրութիւնը հանդերձ ժամանակակից դէպքերով, որ ունի բանասիրական կարեւոր արժէք. գին 7½ ղրուշ։

Կը գտնուին Պոլսոյ բոլոր գրավաճառներուն, Բերա՝ Վայտ խանութը և հեղինակին քով։ 30 հատէ աւելի խնդրողներու համար 30 % զեղչ կ'ըլլայ, դիմել հեղինակին հասցէին Գըլճեան գրատուն, Կ. Պոլիս Զաքմաքճըլար։ 20-10

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Տէր Ժօզէֆ Ապրովանէլ իրաւունք չունի Ընկերութեան անունով գործելու և ապահովագրական գործ կատարելու իր հաշւոյն, ուստի դադրած ըլլալով Ընկերութեան ապահովագրական միջնորդի պաշտօնէն։ 30—20

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ. — Խնուսի գաւառին կառավարիչ անուանուեցաւ Ճէպէլը Բէնալի նախկին գայմագամ Խալիլ Շէհապ պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Ուլայի աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհուրդին Կլմաւական ճիւղին քարտուղարներէն Սալահէտ պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Սելանիկի կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեաներէն Պէքիր Սուբհի պէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ պատուանշան տրուեցաւ Հոլցման և Ընկերութիւն վաճառատան ընդհանուր Տնօրէն Պ. Հէրման Ռիթէրի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Միխալըճ բնակող Կալիպ փաշայի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Պապը Ս. Կրէկուար լը Կրան պատուանշանին երրորդ կարգը տուաւ Հալէպի կուսակալ Նազըմ փաշայի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնեց այդ պատուանշանին ընդունելութիւնը և գործածութիւնը։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԽԸՏԻՎԸ. — Պարսից դեսպանին կողմէ առաջին Թարգման Ցովհաննէս խան, երէկ, Զալալը երթալով բարի գալուստ մաղթեց Խըտիւ Աբբաս Հիլմի փաշայի։

— Միւս դեսպանատանց առաջին թարգմաններն ալ, երէկ, Զալալը երթալով բարի գալուստ մաղթեցին Խըտիւին։

—Խըտիւը, երէկ իրիկուն, Հիւսայէր շոգենաւով Եէնիքէօյ ու Թարապիա գնաց և իբրեւ փոխադարձ այցելութիւն, այցետոմս թողուց նոյն տեղերը գտնուող դեսպանատուներուն։

ԴԱՏԱԿԱՆ պաշտօնարանին մէջ կազմուած յանձնաժողովը, որ պաշտօն ունի քրէական դատավարութեան ու առեւտրական օրէնքին և փաստաբաններու վերաբերեալ օրինական տրամադրութեանց մասին բարեփոխումներ կատարել, քրէական դատավարութեան օրէնքին և փաստաբաններու վերաբերեալ մասը աւարտեց. Այդ մասին պատրաստուած օրինագիծը Պետական Խորհուրդին օրէնսդիր ճիւղին յանձնուեցաւ՝ քննելու համար։

ԴԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպան Պառոն ֆոն Մարշալ, իր տիկնոջ ու զաւակներուն հետ, երէկ արձակուրդով Պերլին ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճէպընթազով։

—Վեհ. Սուլթանին կողմէ ղրկուած Խարճիէի արարողապետ Խայրէտտին պէյ Սիրքէճիի կայարանը երթալով ողջերթ մաղթեց դեսպանին։

—Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց Նախարարին թարգմանները, ինչպէս նաեւ գերման դեսպանատան պաշտօնեաները և բոլոր դեսպանները Սիրքէճիի կայարանը երթալով ողջերթ մաղթեցին Պառոն ֆոն Մարշալի։

—Երէկ առտու Պառոն ֆոն Մարշալ, դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Գրէսլէր կոմսին հետ, այցելութիւն տուաւ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի և իր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելով, ծանոյց թէ իր բացակայութեան միջոցին երկրորդ քարտուղար Գրէսլէր գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ։

—Պուքրէշի գերման դեսպան Պ. Քիտէրլէն Վախթէր, որ Պառոն ֆոն Մարշալի բացակայութեան միջոցին դեսպանատան գործերը պիտի վարէ, վաղը Կ. Պոլիս պիտի ժամանէ Քէօսթէնճէի շոգենաւով։

ՎԻԿՏՈՐ ՆԱՓՈԼԷՈՆ իշխանը, երէկ առտու, իր հիւրամեծարին և հետեւորդներուն հետ, Հայտար Փաշայէն մասնաւոր կառախումբով Հէրէքէ ուղեւորեցաւ։ Անատոլի երկաթուղիի Ընկերութիւնը ճոխ ճաշասեղան մը պատրաստել տուած էր կառախումբին մէջ։ Կառախումբը Հէրէքէ ժամանելուն, ընդունուեցաւ Կայս. գործարանին Տնօրէն Հաֆըզ Արիֆ պէյի կողմէ և նոյն գործարանը առաջնորդուեցաւ։ Իշխանը այցելեց այդ հաստատութեան բոլոր մասերը և տեսած կանոնաւորութեան ու կատարելագործութեան համար մեծ գոհունակութիւն յայտնեց։ Ետքը գործարանին սրահին մէջ սեղան մը տրուեցաւ։ Ժամ 7ին իշխանը դարձեալ մասնաւոր կառախումբով Հայտար Փաշա վերադարձաւ ու Բերա գնաց։ Իշխանը երէկ իրիկուն այցելեց Կ. Պոլսոյ զանազան մասերը։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպանատունը, երէկ, Թարապիոյ ամառանոցը փոխադրուեցաւ։

Պ. ՀԻԼՖԷՐԻՆԿ, որ Անատոլի երկաթուղիին վարչական Խորհուրդին անդամ էր և Պերլինի Տոյչէ Պանքին Տնօրէն կարգուած է, երէկ Պերլին ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճէպընթազով։

ԷՐԶՐՈՒՄԷՆ մայիս 12 թուականով կը գրեն թէ վերջերս երկրագործութեան համար օգտակար անձրեւներ տեղացեր են։ Ցանքը աւարտեր է։ Այնուհետեւ ցանքը ամբողջ ձմեռը ձիւնի տակ մնացած ըլլալով, հիմա խիստ լաւ վիճակ մը ունի։ Այս տարի նահանգին ամէն կողմերը հունձքերը առատ պիտի ըլլան՝ ժամանակին տեղացած անձրեւներուն հետեւանքով։ Մէկ քանի շաբաթ առաջ Տրապիզոնէն ինքնաշարժ կառք մը ճամբայ ելեր է դէպի Էրզրում, սակայն Զիկանէ լեռը չկրնալով անցնիլ, հարկադրուեր է ետ դառնալ։ Ինքնաշարժ կառքերը Էրզրումի համար շատ օգտակար պիտի ըլլան, որով անհրաժեշտ պէտք կայ ճամբաները անոնց անցնելուն թոյլատու վիճակի մը վերածելու։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ. — Կ. Պոլսոյ առեւտրական երկրորդ դատարանը մայիս 20էն սկսեալ սնանկ հռչակեց Մահմուտ փաշայի Քիւրքճի խանը հաստատուած մանիֆաթուրայի վաճառական Քոստա Կորէլիտէսը։ Դատարանին անդամ Պառապաքի էֆ. ժիւժ գոմիսէր կարգուեցաւ և փաստաբան Սամուէլ Անաստասիատի էֆ. ալ առժամեայ սնտիկ։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդին և Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայս. Իրատէով, «Ֆէրադ»ի ծախք պիտի չառնուի այն շէնքերուն համար զորս Թաղապետական շրջանակները կը գնեն՝ փողոցները ընդարձակելու նպատակով անոնց գետինները ճամբայի վերածելու համար։

ԴԻՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ. — Տօքթ. Լուիս Միջէյի արտօնութիւն խնդրեց հանքաբանութեան և երկրաբանութեան վերաբերեալ 11,000ի չափ զանազան նմոյշներ ձրիաբար ցուցադրել, գիտուններու դիւրութիւն մը ընծայելու և գիտութեան ծաւալման ծառայութիւն մը մատուցանելու նպատակով։ Այդ խնդրագիրը յանձնուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ԴԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպանատունը Բ. Դուռնէն խնդրեց դիւրութիւններ ընծայել գերմանացի գիտուն Պ. Քուրթի, որ Անատոլի նահանգներէն մէկ քանիին մէջ գիտական ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարէ։

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ. — Պէյրութի երեւելիներէն երեք հոգի ձեռնհաս պաշտօնարանէն մենաշնորհ խնդրեցին Պէյրութէն մինչեւ Երուսաղէմ երկաթուղի մը շինելու համար, որ Սայտայէն, Սուրէն և Հայֆայէն պիտի անցնի։

ՇԻՐՔԷԹԻ Խայրիէի Համիտիէի վարչութիւնը Ասիոյ համար ալ երթեւեկութիւն մը հաստատելով, շոգենաւ մը յատկացուց այդ գիծին։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը գրեն թէ մայիս 12ի գիշերը Սանճագտար մզկիթին կողքը, Թըրամուէյի պողոտային վրայ, Սէլիմ էֆ.ի դեղարանէն հրդեհ ծագելով երկու խանութներ և տուն մը այրեր են։ Սէլիմ էֆ. «պէնզին» պարունակող շիշ մը կոտրած միջոցին «պէնզին»ը բռնկեր է. Սէլիմ էֆ.ի երեսը ու ձեռքը այրեր և սակայն կրցեր է դուրս ելլել։ Ոստիկանութեան պաշտօնեաներէն Համտի էֆ. չկրնալով ազատիլ, բոցերուն մէջ այրեր է. Նաև Խալիլ անուն տասներկու տարեկան պատանի մը, որ դեղ շինել տալու համար այդ միջոցին դեղարանը կը գտնուէր, նոյն վիճակին ենթարկուեր է։ Հետեւեալ օրը երկուքին ածխացեալ դիակները գտնուեր են։

ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Եգիպտոսի մէջ հնագիտական խուզարկութիւն կատարող անձ մը սեպագիր արձանագրութիւն մը գտնելով թարգմաներ է, ուրկէ կը հասկցուի թէ ծանօթ եօթը տարուան սովը առաջ եկեր է Նեղոս գետին եօթը տարի շարունակ չյորդելէն, որով բուսականութիւնը դադրեր է։ Նոյն արձանագրութենէն կ'երեւայ թէ սովը Քրիստոսէ 1700 տարի առաջ տեղի ունեցած է։

—Երուսաղէմի գաւառին Երիխո գիւղաքաղաքին շրջակայքը բրօֆէսօր Էրնէսթ Զելինի կողմէ կատարուած պեղումներով հին քաղաքի մը աւերակները, պարիսպ մը, բերդի դուռներ, փողոցներ, հանքային եռլին տարրականներ գտնուեր են։ Պեղումները այս տարի ալ պիտի շարունակուին՝ ամբողջ քաղաքը երեւան հանելու համար։

ԱՏԱՆԱՅԻ Մաթ գաւառակին նորոգ և նախնական դատարանին նախագահ Աղաւիլգատէր էֆ. զեղծումներ գործած ըլլալով դատաստանի պիտի ենթարկուի։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ նահանգին մէջ բերքերը այս տարի լաւ վիճակ մը ունին և անցեալ տարիէն հարիւրին տասը աւելի են։

ՍՊԻՏԱԿ ՊԱՆԻՐՆԵՐԸ. — Զինուորական պաշտօնարանը նկատելով որ սպիտակ պանիր ուտողներէն նորէն հիւանդացողներ կ'ըլլան, ինչ որ արդիւնք է պանիրները մաքուր ամաններու մէջ չպատրաստելուն, դարձեալ ծանոյց ամէն կողմ՝ այդ մասին խիստ հսկողութիւն կատարել։

ՀՐԷՇ ՄԸ. — Իզմիրի շրջակայ գիւղերէն մէկուն մէջ կին մը, անտանելի ցաւերէ ետքը, մանչ զաւակ մը ծներ է, որ միայն իրանով մարդու կը նմանի. փորէն վարի մասը գոյութիւն չունի. իբրեւ թեւ ուսերուն վրայ իրարու կցուած երեք մատեր կան. աչքերը խոշոր են և գլխուն գագաթը կը գտնուին. բերնէն մինչեւ կոկորդը փոս մը կայ՝ իբրեւ այտ. այդ հրէշին բարդը քոլաստղ է. Մայրը ասկէ առաջ ալ այդ տեսակ հրէշ մը ծներ է, որ սակայն չապրեցաւ մեռեր է։

ՍՈՒԷԶԻ մէջ, անցեալ օր, քարիւղով լեցուն աման մը արեւին ջերմութենէն յանկարծ բռնկելով, ասոր բոցը խաղացող հինգ փոքր տղոցմէն մէկը մեռեր է և միւսներն ալ վիրաւորուեր են։ Անոնց մայրը օգնութեան փութացեր, սակայն ինքն ալ ծանրապէս վիրաւորուեր է։ Վիրաւոր տղաք հիւանդանոց տարուեր, բայց քիչ ետքը երկուքը մեռեր են։

KODAK
FILMS FILMS
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆԵՐ ԵՒ ՆԻՒԹԵՐ
ՓԱՐԱՓԱՅ ԵՂԲԱՐՔ
ՊԵՐԱ, ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 398 ԵՒ 474

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին լուսանկարչութեան վերաբերեալ գործիներ, պիտոյք և դեղեր և Էսթման անուն համբաւաւոր գործարանին Քօտաքներն ու ֆիլմերը, որոնք թէ՛ լուսանկարիչներու և թէ սիրողներու համար անհրաժեշտ են։ Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւններն ալ փութով կը կատարուին։ 50-8

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

76րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Ս. ՀԱՄԲԱՐՁՄԱՆ ՏՕՆԸ

Աւանդական սովորութեան մը համաձայն, մեծ հանդիսաւորութեամբ մը տօնուեցաւ այս տարի եւս Ազգ. Հիւանդանոցի հաստատութեան 76րդ տարեդարձը։ Համբարձման հինգշաբթին մէկն է այն տօներէն որ անգամ մը եւս տարւոյն մէջ կը յիշեցնէ մեզի այդ գթութեան մեծ Տունը, անոր համար բարերարող և սատարող բոլոր բարերարները՝ սկսեալ Պէզճեանէն, Պոլեանէն և Տատեանէն, մինչեւ մեր օրերը՝ Յակոբեանները, Ունճեանները և Կիւլպէնկեանները։

Չորեքշաբթի իրիկուն

Չորեքշաբթի իրիկուն Հոգաբարձութեան անդամներէն Տիրան էֆ. Կիւմիւշկէրտան և գրասենեակի տեսուչ Մովսէս էֆ. Խիւտավէրտեան Ազգ. Պատրիարքարան երթալով Ս. Պատրիարք Հայրը հրաւիրեցին Ազգ. Հիւանդանոց։ Ն. Ամենապատուութիւն ժամը 8ին հանդիսաւոր թափօրով մեկնեցաւ. կառքերով կը հետեւէին իրեն Տ. Տիրայր Մ. վրդ. և Հոգաբարձութեան ներկայացուցիչները։ Ս. Պատրիարք Հօր կառքին առջեւէն ձիով կ'երթար Տ. Եղիազ վրդ. Սալլեան, Պատրիարքական աւագ քահանայ. իսկ կառքին կը հետեւէին հեծեալ քաւասներ։ Այս հանդիսաւոր թափօրը այս գնացքով ժամը 9ին միջոցները հասաւ Ազգ. Հիւանդանոց։ Երբ թափօրը Հաստատութեան արտաքին դուռը հասաւ, Ս. Յակոբայ Որբանոցին երկսեռ աները, որոնք երկու կարգի վրայ կեցած էին իրենց ուսուցիչներուն հետ, սկսան Ն. Ամենապատուութեան ձօնեալ երգ մը երգել։ Դրան առջեւ կը սպասէին Տ. Տ. Զաւէն և Վարդան Մ. վրդ.ները և Սամաթիոյ քահանաներու դասը։ Ս. Պատրիարք Հայրը հիւրանոց առաջնորդուեցաւ, ուր պահ մը հանգստանալէ վերջ, թափօրով գնաց Ս. Փրկիչ եկեղեցին և նախագահեց իրիկուան «Նկեսցէ»ի արարողութիւններուն։ Ն. Ամենապատուութիւն Տնօրէն Համաժեճեան էֆ.ի հետ այցելեց բոլոր յարկերը և յետոյ նախագահեց իրիկուան սեղանի մը, զոր Տնօրէնութիւնը սարքեց ի պատիւ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին եկեղեցականներ և Հիւանդանոցի գլխաւոր պաշտօնէութիւնը։

Հինգշաբթի առտու

Առտուն կանուխ, գրեթէ արշալոյսէն սկսեալ ուխտաւորներու բազմութիւն մը սկսած էր իր տողանցումը դէպի Ազգ. Հիւանդանոց. Շոգեկառք թէ շոգենաւ անընդհատ Եէտիգուլէի կայարանը կը հանէին մեծ բազմութիւն մը մայրաքաղաքի բոլոր արուարձաններէն։

Հիւանդանոցին թէ՛ ներսը և թէ դուրսի պարտէզը տօնական օրուան մը երեւոյթը առած էին։ Ս. Փրկչի Տաճարը շատոնց նեղ գալ սկսած էր հետզհետէ հասնող բազմութեան։ Ս. Փրկչի այդ փոքրիկ այլ սիրուն ու լուսաւէտ Տաճարը կը շողշողէր լոյսերու մէջ և իր տօնական օրերու զարդերովը պճնուած էր։ Արարողութիւնները տեղի կ'ունենային ներդաշնակօրէն Մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դասի կողմէ։ Կը նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը։

Ս. Պատարագը

Ժամը 2ին սկսաւ Ս. Պատարագը։ Ս. Պատրիարք Հայրը ճոխօրէն զգեստաւորուած և երգչական խումբին առաջնորդութեամբ, որ «Հրաշափառ» շարականը կ'երգէր, մտաւ տաճար։ Ն. Ամենապատուութեան կը սպասաւորէին Տ. Տ. Զաւէն, Գէորգ, Տիրայր Մ. վրդ.ները, Սամաթիոյ Տ. Անանեան, Գեղամ սարկաւագ և ուրիշ քահանաներ։ Դասերուն մէջ կեցած էին աղջկանց ազգ. որբանոցի սանուհիները։ Նաեւ Կրօն. Ժողովոյ ատենապետ Տ. Գրիգորիս Արքեպս. Յովհաննէսեան, Տ. Տ. Վարդան Բրոյորեան, Վահան Տէր Մինասեան Մ. վրդ.ները, Ազգ. Պատրիարքարանի գործակատար Արթին էֆ. Պէշճեան, Հոգաբարձութեան ատենապետ Յարութիւն էֆ. Ասլանեան, Տիգրան էֆ. Մանուկեան, Արսէն էֆ. Արսէնեան և Տիրան էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Տնօրէն Համաժեճեան էֆ., Բժշկապետ Տքթ. Դաւիթեան և Տքթ. Գազազեան ու Պէզազեան էֆ.ները։ Ճաշու գիրքէն վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը բեմէն խօսեցաւ գեղեցիկ քարոզ մը ողորմածութեան և ողորմողներու վրայ, «Երանի՜ ողորմածաց» բնաբանով։

Քարոզ

Ն. Ամենապատուութիւնը ողորմածութիւնը բացատրեց, Յիսուսի խօսքերը առաջ բերելով, որ զանազան վիճակներու մէջ գտնուող մարդոց երանի կը կարդայ, ինչպէս հոգւով աղքատներուն, ողորմածներուն և մխիթարութեան կարօտներուն, և ամէն անոնց որոնք ուրիշին կ'օգնեն, բարիքներ ու ողորմութիւններ կ'ընեն։ Յետոյ Քարոզիչ Սրբազանը ողորմութեան աստիճանները ի վեր հանեց, ըսելով թէ բարիքը մեծ կամ փոքր, միեւնոյն արդիւնքին կը յանգի, և թէ ողորմածը ո՛չ միայն նիւթով այլ սրտով կ'օգնէ, ինչպէս կը պատահի կեանքի դժբախտ պարագաներու մէջ։ Ողորմածութիւնը շատ մը ձեւեր ունի, պայմանաւ որ դիմացինը վիրաւորող բան մը չունենայ իր մէջ։ Ոչ միայն հանդերձեալ կեանքի, այլ և այս աշխարհի մէջ մարդ կրնայ երանութիւն վայելել ողորմածութեան շնորհիւ։ Շատ հարուստներ եկած գացած են, բայց անոնք միայն տեւական անուն մը, միայն յիշատակ մը ձգած են, որոնք ողորմած գտնուած ու շէնքեր կառուցած են։ Հարստութեան պերճանքը վաղանցիկ է, բայց բարիքը կը մնայ և սփոփանք կը պարգեւէ։ Միակ երանութեան ճամբան ողորմածութիւնն է և ատոր համար է որ Յիսուս լեռնէն կը գոչէ. «Երանի՜ ողորմածաց.» Ս. Պատրիարք Հայրը շեշտեց թէ գթութեան յարկին տակ այսօր զիրենք հաւաքողը ողորմածութիւնն է, և այն է որ կը տօնուի։ Ս. Պատրիարք Հայրը, խօսքը Հիւանդանոցին վրայ մասնաւորելով, յարեց. Գթութեան յարկը ասկէ շատ երկար տարիներ առաջ այս պարիսպներէն ներս էր կամ Բերայի բարձունքին վրայ և յետոյ բարեյիշատակ և յաւէտ անմոռանալի Յարութիւն Պէզճեան բարձրացուց այս գթութեան յարկը, մօտ երեք քառորդ դար առաջ։ Սակայն այսօր հոգելոյս բարերարին յիշատակէն ոչինչ չէ մնացած, քանի որ պէտքերը հետզհետէ նոր շէնքեր և յարկեր պահանջեցին և հետզհետէ հինները փլցնելով նորեր շինուեցան։ Անոր մատակարարութիւնը հաստատուն հիմի վրայ դրին, հոգացին ու նուիրեցին Տատեաններ և Պոլեաններ։ Այդ միջոցէն ետք կուգան բազմաթիւ աշխատաւորներ, որոնց շարքին մէջ պէտք չէ մոռնալ և դեռ մօտերս գերեզման իջած Սինեքերիմ էֆ. Մանուկեանը, որ այնքան աշխատեցաւ ու հոգածութիւն ցոյց տուաւ այս յարկին համար։ Յետոյ այդ մեծ գործին համար դարձեալ աշխատեցան, պէտքերը լրացուցին, բարերարեցին Կիւլպէնկեաններ, Ունճեաններ և Կիւմիւշկէրտաններ, իրենց միւս ընկերներով. նաեւ Յակոբեանց գերդաստանը, որ ամէնէն մեծ բարերարներէն մին եղած է, յարկեր աւելցնելով, առատաձեռն նուիրելով ու միշտ օգնելով այս Գթութեան Տունին։ Ս. Պատրիարք Հայրը երկարօրէն խօսեցաւ նաեւ բոլոր հին ու նոր բարերարողներու ու սատարողներու մասին։ Յիշատակեց Թոխմաքեան գերդաստանը, որ կառուցանել տուաւ Ս. Փրկչի տաճարը։ Յետոյ օրհնեց բոլոր հոգաբարձուները, բժիշկները, տնօրէնները, սպասաւորները, բոլոր բարերարները և մասնաւորաբար ազգը ամբողջ, որ ամէն առիթներու մէջ լիառատ կը նուիրէ և այսպէսով պատճառ կ'ըլլայ որ նոր շէնքեր աւելնան, նոր ծախքեր հոգացուին։

Ն. Ամենապատուութիւնը վերջացուց, ջերմագին բարեմաղթութիւններ ընելով վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար, Որ, ըսաւ, ամէն առիթի մէջ Իր շնորհներովը յաւէտ երախտապարտ կը կացուցանէ Հայ Ազգը։

Ս. Պատարագէն ետքը, Հոգեհանգստեան հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուեցան և յետոյ կազմուեցաւ թափօրը որ գնաց նախ Կիւլպէնկեան և յետոյ Յակոբեան դամբարաններուն վրայ, ուր Հոգեհանգստեան պաշտօն արարողութիւններ կատարուեցան։ Ս. Պատրիարք Հայրը յետոյ «Օսմանեան սանդուխ»ին վրայ կենալով, հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար, ուրկէ վերջ այցելեց բոլոր յարկերը և յետոյ կը նախագահէ ցերեկուան ճաշ սեղանին։

⁂ Հիւանդանոցի բարեխնամ Հոգաբարձութիւնը հրատարակած է մանրամասն տեղեկագիր մը հետեւեալ վերնագրով. «Տեղեկագիր Հոգաբարձութեան Եէտիգուլէի Հայոց Հիւանդանոցի, 1906 տարւոյ. 1907. Կ. Պոլիս»։ Այս ընդարձակ տեղեկագիրը կազմուած է 125 մեծադիր էջերէ և գրքին վերջը կան չորս բաղդատական ցուցակներ, որոնք ընդհանուր պատկեր մը ցոյց կուտան Հիւանդանոցի 1883-1906 թուի մատակարարութեան մասին։

ԵՌԱՁԱՅՆԸ եւ ՕՐԿԸ
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Տ. Վահրամ Արքեպիսկոպոս Մանկունի Կ. Պոլիս վերադառնալէն անմիջապէս ետքը եռաձայնի և օրկի խնդիրը կրկին արծարծուեցաւ Կրօնական Ժողովին մէջ։ Յայտնի է թէ Տ. Մանկունի Սրբազան ջերմ պաշտպան է հոգելոյս Տ. Գէորգ Կաթողիկոսի ժամանակ ձայնագրուած Թաշճեան եղանակին, որուն հիման վրայ յօրինած է նաեւ հանգուցեալ Եկմալեան իր քառաձայն, եռաձայն և երկձայն պատարագի երգեցողութիւնը։ Կրօնական Ժողովը նկատի առնելով Եաղճեան եռաձայնը անպատշաճ դատեց Հայ Եկեղեցւոյ մէջ անոր գործածութիւնը և այս առիթէն օգտուելով, որոշեց արտօնել Հայ Եկեղեցիին մէջ միայն այնպիսի բազմաձայններ որոնք հիմնուած ըլլան Եկմալեան միաձայնի, կամ որ աւելի ուղիղն է, Թաշճեան միաձայնի վրայ։ Կրօն. Ժողովին մէջ խօսք բացուեցաւ նաեւ օրկի մասին. Թէեւ Ժողովականներէն մեծամասնութիւնը օրկի գործածութեան հակառակ կ'երեւար, սակայն ատով հանդերձ որոշուեցաւ դպրապետներու հետ խորհրդակցելէն ետքը անոր գործածութիւնը չափաւորել։ Կրօն. Ժողովի այս երկու որոշումներն ալ թէեւ եկեղեցական երգեցողութեան մէջ միանմանութիւնը յառաջացնելու բարի և օգտակար դիտաւորութեամբ տրուած են, բայց անոնք ունին նաեւ իրենց ուշագրաւ թերի կողմերը։ Նախ՝ եռաձայնի խնդրին գալով՝ պէտք է ըսել որ իրաւացի է այն դիտողութիւնը թէ ամէն քիչ ու շատ ներդաշնակութենէ տեղեկութիւն ունեցող դպրապետ մը յօրինած եռաձայնը պէտք չէ առանց այլեւայլի երգել տալ մեր եկեղեցիներուն մէջ, բայց միւս կողմէն կրնայ ըլլալ որ տաղանդաւոր հայ երգահան մը գեղարուեստական գլուխ-գործոց Պատարագ մը յօրինէ, կրնայ ըլլալ որ Տ. Կոմիտաս վարդապետ մը, Դորդանեան մը, Գէորգ սարկաւագ Չէօրէքճեան մը և նոյն իսկ Մանաս մը կամ Սինանեան մը հրաշակերտ Պատարագ մը շինեն Թաշճեան կամ Եկմալեան եղանակէն քիչ կամ շատ շեղելով, բայց հայ եկեղ. երաժշտութեան և ճաշակին բոլորովին յարմար։ Ինչո՞ւ մեր Եկեղեցին պիտի զրկուի այսպիսի պատարագի երգեցողութեանց գլուխ-գործոցներէ, ինչո՞ւ այսպիսի պատարագներ որոնք մեր եկեղեցական երաժշտութեան ոգւոյն յարմար են՝ չպիտի երգուին մեր եկեղեցիներուն մէջ։ Ինչո՞ւ կաթոլիկ եկեղեցին ունենայ իր Պէթհովէնի, Կունոյի, Մոցարթի, Օրթոտոքս Եկեղեցին իր Չայքովսքիի և այլոց պատարագները, իսկ մենք մեր տաղանդաւոր երգահաններու պատարագները չունենանք։ Կրօն. Ժողովը լաւագոյն որոշում մը տուած կ'ըլլար անշուշտ, եթէ երաժշտագէտ անձերէ կազմուած յանձնաժողով մը կարգէր, նոր յօրինուելիք բազմաձայն պատարագները քննելու համար։ Այս յանձնաժողովին անդամ պէտք է ընտրուէին այնպիսի անձեր որոնք քաջ գիտնան մեր եկեղեցական և եւրոպական երաժշտութիւնն ու ներդաշնակութիւնը և այսպէսով ի վիճակի ըլլան քննելու իրենց մատուցուած գործերը։ Յանձնաժողովը իր ուսումնասիրութեան արդիւնքը կը մատուցանէր Կրօն. Ժողովին, որ ըստ այնմ կ'արձակէր իր վճիռը որ և է բազմաձայն պատարագի մասին։

Գալով օրկի գործածութեան խնդիրին, իրաւ է այն դիտողութիւնը որ Ռուսահայ եկեղեցիներուն մէջ բազմաձայնի համար օրկ չէին գործածեր. բայց այս պարագան չի կրնար արգելք նկատուիլ օրկերու գործածութեան մեր եկեղեցիներուն մէջ, եթէ անոնք իրապէս օգտակար կ'ըլլան եկեղեցական երգեցողութեան կանոնաւորութեան։ Եթէ օրկ գործածելու դէմ արգելք մը նկատուի այն պարագան, որ մեր ոսկեդարեան կամ միջնադարեան եկեղեցական հայրերը այդ նուագարանը չեն գործածեր եկեղեցիներուն մէջ, ասոր կարելի է պատասխանել այն արդարացի դիտողութեամբ թէ Ս. Սահակի և Ս. Մեսրոպի և Յովհաննէս իմաստասէրի ու Շնորհալիի օրով օրկ չկար։ Բայց մեր եկեղեցական հայրերը գործիական երաժշտութեան հակառակ չեն եղած. ասոր ապացոյցն են ծնծղան եւ քշոցը։ Մեզի համար մեր Եկեղեցւոյ ոգին նշանակութիւն ունի և ո՛չ մեռած տառը։ Քանի որ գործիական երաժշտութիւնը ծնծղայի և քշոցի գործածութեամբ ընդունուած է մեր Ս. Հայրապետներու կողմէ իրենց ատենուան երաժշտական ճաշակին համաձայն, մենք ալ մեր օրերու երաժշտական պահանջներուն համաձայն՝ կրնանք մեր Ս. Հայրապետներու ոգւոյն հաւատարիմ մնալով ընդունիլ օրկը, քանի որ ան եկեղեցական երգեցողութեան կանոնաւորութեան հզօր օժանդակ մը պիտի ըլլայ։ Կը յուսանք թէ Կրօն. Ժողովին պատկառելի անդամները նկատի կ'առնեն սա ճշմարիտ սկզբունքը, թէ «Տառն սպանանէ, ոգին կեցուցանէ»։ Ռուսահայոց մէջ օրկին չգործածուիլը յաճախ պատճառ եղած է երգեցողութեան չփոթութեան։ Եթէ մենք եկեղեց. երգեցողութեան կանոնաւորման ճամբուն մէջ կրնանք քայլ մը աւելի առնել, այն կ'ըլլայ մեր շահը։

ՎԼՐՋՈՐՍ հանգուցեալ Պասդրմաճեան անունով անձ մը իր հարստութիւնը, 70,000 րուպլի արժէքով, կտակեր է բարեգործական նպատակներու։

ԹԻՖԼԻԶԻ մէջ Թատերասէրներ որոշեր են հայ Թատրոն մը կառուցանել։ Այս նպատակով նուիրատուութիւններ եղած են։

ԻԶՄԻՐՑԻ տաղանդաւոր դերասան Պ. Մազմանեան, որ երկու տարի առաջ Բարիզի Քոնսէրվաթուարէն շրջանաւարտ ելլելով ողբերգական դերերու համար առաջին մրցանակ առած և որուն փայլուն տաղանդին և ընդունակութեանց համար մեծ գովեստով կը խօսին Բարիզի թերթերը,— անոնցմէ ոմանք անոր լուսանկարն ալ հրատարակեցին,— Սառա Պէրնարի խումբին կ'անդամակցի իբրեւ առաջին ողբերգակ և անոր հետ պտտած է ամբողջ Ֆրանսական գաւառներն ու արտասահման. վերջերս Բարիզի Սառա Պէրնար թատրոնին մէջ կատարած է «Գամէլիազարդ Տիկին»ի Տիւվալ Հօր դերը այնպիսի բնականութեամբ որ հիացում պատճառեր է բոլոր նրբաճաշակ ներկաներուն և դժուարահաճ քննադատներուն իսկ։ Յաջողութիւն կը մաղթենք հայ տաղանդաւոր դերասանին, որ հազիւ 26 գարուններ ողջունած է դեռ և այնքան մեծ համբաւ ու համարում կը վայելէ գեղարուեստի աշխարհին մէջ։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ իր երէկուան նիստին մէջ նկատողութեան առաւ Երուսաղէմի ներքին կանոնագրին նկատմամբ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքին կողմէ ուղղուած բացատրութեանց գիրը և հինգ տարուան պայմանաժամով հաստատեց կանոնագիրը, որոշելով որ վաղեմի կանոններու համեմատ, լուսարարապետը մշտապէս անդամակցի Տնօրէն Ժողովին և Ատենապետաց Դիւանին յանձնեց խմբագրութեան մասին կարեւոր փոփոխութիւնները կատարել կանոնագրին մէջ։ Այս առթիւ Ժողովը Երուսաղէմի Ս. Պատրիարքին հաղորդած գրաւոր տեղեկութիւնները կարդալով, շնորհակալութիւն յայտնեց Տ. Վահրամ Արքեպիսկ.ի և Արթին էֆ.ի։

ԹԻՖԼԻԶԻ Հաւլաբար թաղի ծխական դպրոցին ի նպաստ ցերեկոյթ մը տրուած է, հոն ուսում առնող 150 աշակերտուհիներու կրթական պէտքերը հոգալու համար։ Քանի մը հայ ծանօթ գիւղատնտեսներ երկրագործական դասախօսութեանց շարք մը հաստատեր են այդ քաղաքի երկրագործներու համար, բոլորովին ձրի։

⁂ Ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու ի նպաստ, Թիֆլիզի մէջ, մեծ ցերեկոյթ մը պիտի կազմուի մօտ օրերս։

⁂ Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիզի մէջ համալսարանական դասընթացք մը հաստատուած է, ուր ժողովուրդին դիւրամատչելի կերպով շարք մը գիտութիւններ կը դասախօսուին։ Այս ժողովրդական համալսարանին 1907 սեպտ. 3էն մինչեւ 1908 մայիս 1 մատուցած տեղեկագրէն կ'երեւի թէ նոյն ժամանակամիջոցին յիշեալ համալսարանին մէջ կարդացուած են 141 դասախօսութիւններ որոնց ներկայ գտնուած են 8256 անձեր, այսինքն իւրաքանչիւր դասախօսութեան, միջին հաշուով 58-59 անձեր։ Նոյն շրջանին 1767 րուպլի եկամուտ և 2461 րուպլի ծախք եղած է։

⁂ Թիֆլիզի ուսուցիչներն ու վարժուհիները մանկավարժական դասախօսութեանց նոր շարք մը պիտի հաստատեն, ամառնային արձակուրդի ամիսներուն, այն երկսեռ ուսուցիչներուն համար որոնք մանկավարժական գիտութեանց կ'ուզեն հմտանալ։ Թիֆլիզի բարեգործական մարմինը այս նպատակին համար 300 րուպլիի գումար մը յատկացուցած է։

⁂ Թաւրքեստանի մէջ վեց հատ հայ դպրոցներ կան, որոնցմէ բարձրագոյնը Սըմըրղանտ կը գտնուի։ Իւրաքանչիւր դպրոցի մէջ 3էն մինչեւ 7 հոգիէ կազմուած ուսուցչական խումբեր կան։

⁂ Պոլսոյ արհեստագիտական վարժարանին մեքենագիտութեան մասը այս տարի աւարտեր են 22 հոգի, որոնցմէ հինգը հայ են։ Ճարտարապետական բաժինը աւարտած են 9 հոգի, որոնցմէ երկուքը հայ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յունիս 2)

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԵՐԼԻՆ, 1 յունիս.— Արտաքին քաղաքականութեան խնդիրներու իրազեկ շրջանակներու մէջ ժամանակէ մը ի վեր Գերմանիոյ և Ռուսիոյ միջեւ երեւան եկած անհամաձայնութեան վրայ կը խօսին։ Այս տեսակ զրոյցներու մինչեւ ո՛ր աստիճան ճշմարիտ ըլլալը թէեւ վերջնականապէս կարելի չէ ըսել, բայց ռուս շրջանակներու մէջ կ'ըսեն թէ Ռուսիոյ մէջ դժգոհութիւն կը զգան Գերմանիոյ հետեւած քաղաքականութեան համար։ Բայց գերման բարձրաստիճան պաշտօնատարի մը ըսածին նայելով, ո՛չ Ռուսիոյ և Գերմանիոյ վեհապետներուն և ոչ ալ երկու կառավարութեանց միջեւ դժգոհութիւն և անհամաձայնութիւն կայ. միայն թէ գերման կարեւոր շրջանակներու մէջ կը զարմանան թէ ի՛նչ պատճառաւ ռուս լրագիրները տակաւ հակագերման շեշտ մը կը դնեն իրենց հրատարակութեանց մէջ։ Նոյն բարձրաստիճան պաշտօնատարը յիշելով Պիզմարքի այն խօսքը թէ ռուս լրագիրները տպագրական մելանով ներկուած թուղթեր են, կ'աւելցնէ թէ գերման կառավարութիւնը այսօր չի կրնար այդպէս նկատել ռուս մամուլը, վասն զի այսօրուան ռուս լրագիրները Պիզմարքի ժամանակի ռուս լրագիրներէն շատ աւելի զարգացած են և գիտութեան թարգման եղած են։ Գերմանիոյ կարեւոր շրջանակներուն մէջ ռուս մամուլին հակագերման հրատարակութեանց դէմ զգացուած զարմանքը ու դժգոհութիւնը տակաւ կը զօրանայ, որովհետեւ Ռուսիոյ կէս-պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը յայտարարեն թէ անկարելի է իրենց ո և է ազդեցութիւն բանեցնել Գերմանիոյ դէմ գրող ռուս լրագիրներու ընթացքին վրայ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ ԵՒ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻԻՆ ԱՆԳԼԻԱ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 2 յունիս.— Բոլիդիշէ Քորրէսբոնտէնցը կը հեռագրեն Լոնտոնէ.— Անգլիական իրազեկ շրջանակներու մէջ կը սպասեն որ Ռուսիոյ կայսրը ու կայսրուհին յառաջիկայ աշնան մէջ Անգլիա գան և շաբաթի մը չափ հիւր մնան Ուինտսորի մէջ։ Անգլիոյ Թագաւորին ու Թագուհիին, Ռէվէլի մօտ, ծովու վրայ երեք օրուան այցելութեան յայտագիրը վերջնականապէս որոշուած չէ դեռ, և հաւանական է որ Անգլիոյ արքայական ամոլը Ռէվալ գտնուած միջոցին ցամաք ալ ելլէ։

ՇՈՒԷՏԻ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՄՈԼԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

ՊԵՐԼԻՆ, 1 յունիս.— Շուէտի Թագաւորն ու Թագուհին այս իրիկուն հոս հասան և կայարանին մէջ ընդունուեցան կայսեր ու կայսրուհւոյն, գահաժառանգ իշխանին ամուսնոյն, արքայազուն իշխաններու և իշխանուհիներու կողմէ։ Բարիզի հրապարակին վրայ քաղաքապետը Պերլին քաղաքին կողմէ բարի գալստեան ուղերձ մը մատոյց և բանախօսութեան մէջ շեշտեց Շուէտի վեհապետական գերդաստանին և Հօհէնցօլէռներու միջեւ խնամութեան կապերը, ինչպէս նաեւ երկու բարեկամ ազգերը իրարու միացնող տնտեսական, քաղաքական և մտաւորական շահերը։ Կիւստավ Թագաւորը շնորհակալութիւն յայտնեց եղած ջերմ ընդունելութեան համար. դպրոցական աղջիկ մըն ալ վարդի փունջ մը մատոյց Թագուհիին։ Կայս. պալատ մտած ատենին եկեղեցւոյ զանգակները հնչեցին։ Երեկոյին՝ պալատին Նկարներու Սրահին մէջ մեծ հացկերոյթ մը տրուեցաւ. կայսրը՝ Շուէտի Թագաւորին, Թագաւորը՝ կայսրուհիին, Պատէնի մեծ դուքսը՝ գահաժառանգ իշխանին ամուսնոյն և Այդէլ Ֆրիտրիխ իշխանն ալ Պատէնի իշխանուհին առաջնորդեցին ճաշարանը։ Թագաւորը ճաշէն առաջ ընդունեց Ֆոն Պիւլով իշխանը և ուրիշ պալատական պաշտօնեաներ ու արտաքին գործոց նախարարը, որոնց պաշտօնէութիւններ տուաւ։ Կայսրը, այս առտու, Պերլինի և մերձակայ վայրերու պահակազօրքերուն զօրահանդէսէն ետքը, Շուէտի Թագաւորին և ուրիշ իշխաններու հետ ձի հեծած, և կայսրուհին, Թագուհին ու իշխանուհիներն ալ կառքերով անցան բարեւ կեցող զօրաց առջեւէն։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԻ ՄԸ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

ՖԻՒՆՖՔԻՐԽԷՆ, 1 յունիս.— Այսօր Ֆրանսայի կառավարութեան և պատերազմական Նախարարին, հանրապետական կառավարութեան, Ծերակոյտի, Ժողովին պատգամաւորներուն և Ֆրանսական Մամուլի ներկայացուցիչներուն, Բէչքէրէկի Ֆրանսական հիւպատոսին, Վիեննայի Ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդին և հազարաւոր անձերու ներկայութեան կատարուեցաւ «Կրանտ Առմէ»ի զինուորներուն համար կանգնուած յիշատակարանին բացման հանդէսը։ Ինչպէս կը յիշուի, այս զինուորները 1806ին, Ֆիւնֆքիրխէնի մէջ համաճարակէ մը վարակուելով մեռան և իրենց մարմինները մեծ փոսերու մէջ թաղուեցան։ Վիեննայի Ֆրանսական դեսպան Պ. Քրոզիէ հիւանդութեան պատճառաւ ներկայ չէր։ Յիշատակարանը շինող գործարանատէր Նիքոլա Ցօլնէյ, «Մարսէյէզ»ը նուագուելէն ետքը, ողջունեց յիշատակարանը և Ֆրանսական կառավարութեան ներկայացուցիչներուն յանձնեց զայն։ Բէչքէրէկի Ֆրանսական հիւպատոսը, ի դիմաց ֆրանսական դեսպանին, ճառ մը խօսելով գովեց յիշատակարանին կառուցման գաղափարը և ըսաւ թէ եղբայրակցութեան այս հանդէսը իր արձագանգը պիտի ունենայ Ֆրանսայի մէջ։ Պսակներ դրուեցան պատուանդանին վրայ և կէսօրին սեղան տրուեցաւ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ՄԱՏՐԻՏԻ ՄԷՋ

ՄԱՏՐԻՏ, 1 յունիս.— Հրատարակիչներու միջազգային համաժողովը որոշեց որ Պէռնի պայմանագրութիւնը վերաքննելու պաշտօն ունեցող համաժողովը, Պերլինի մէջ, թարգմանութեան իրաւունքը հաւասար նկատէ վերստին հրատարակութեան և հեղինակներն ու երգահանները պաշտպանուին՝ իրենց գործերը վերստին հրատարակողներուն դէմ։

ՕԴԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ ԵՒ ՀՈՒՆՁՔԵՐԸ

ՎԻԵՆՆԱ, 1 յունիս.— Երկու օրէ ի վեր սկսած է բուն ամառը. և այսօր կէսօրէ երեք ժամ ետքը տաքը 36 աստիճան բարձրացաւ շատ տեղերու մէջ։ Երկինքը շատ պայծառ է և օդաչափը տեւական չորութիւն մը կը ցուցնէ, ինչ որ աննպաստ է և մտահոգութիւն կը պատճառէ հունձքերուն վիճակին համար։ Ռումանիայէ հասած լուրերը կ'ըսեն որ եթէ մօտերս չանձրեւէ, հունձքերը պիտի փճանան։ Բայց վերին Վալլաքիոյ և Մոլտավիոյ զանազան վայրերու մէջ հունձքերուն վիճակը գոհացուցիչ է։ Սակայն ընդհանուր տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ հունձքերուն այժմու վիճակին նայելով, այս տարուան բերքերուն քանակը միջին պիտի ըլլայ։

ՊԵՐԼԻՆ, 1 յունիս.— Շաբաթ օրէ ի վեր հեղձուցիչ տաք մը կը տիրէ։ Երէկ այնպէս թուեցաւ թէ փոթորիկ մը պիտի պայթէր, բայց ամպերը փարատեցան։ Այս առտու ջերմաչափը 24 աստիճան էր շուքի մէջ. և ցերեկին 28ի բարձրացաւ։ Օդերեւութաբանական դիտարանին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ օդին զովանալուն յոյսը շատ նուազ է, և փոթորիկ ու անձրեւ չերեւիր մօտ օրերու համար։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 3 յունիս.— Սակարանին մէջ գիները միշտ հաստատուն են, սակայն վաճառումներ բուռական անկում առաջ կը բերեն։ Ֆրանսական Ռանթը, որուն այժմ կուտան գնումներ, տասը սանթիմ վրայ դնելով 95.35 եղաւ։ Օտար արժեթղթերու մասին այնքան գործ չկայ։ Օսմ. արժեթղթերու գիները անփոփոխ են։ Օսմ. Ունիֆիէն 44ի բարձրացաւ։ Էրէյլի ածխահանքի բաժնեթղթերը 325 գոցուեցան։ Պղինձը 58.13էն 58.05 իջնալ ըլլալով Ռիօ Թինթօ 1628էն 1609ի իջաւ։ Պոլիս Գարա Այտըն 473էն 466ի իջաւ։ Սպանիական կապարին գինը տակ է՝ 12.15։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ անգլիական քոնսոլիտէներու գիները հաստատուն են։ Ամերիկեան արժեթղթերու գիները քիչ մը ինկան՝ շահու համար կատարուած վաճառումներու հետեւանքով. անկումը միջին հաշուով մէկ «բուան»ի չափ է։ Հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթղթերու գիները նուազ հաստատուն են։

ՊԵՐԼԻՆ.— Վիլհէլմ կայսրը, այս առտու, Շուէտ պիտի երթայ։

ՓԱՐԻԶ.— Էմիլ Զոլայի մարմինը, այս իրիկուն, առանց արարողութեան Բանթէօն փոխադրուեցաւ։ Հանդիսական արարողութիւնը վաղը պիտի կատարուի։

ՎԻԵՆՆԱ.— Այսօր Պատէնի մէջ, Վիեննայի մօտ, կատարուեցաւ Մառի Հանրիէթ արքեդքսուհիին ամուսնութիւնը՝ Կոդֆրիտ Հօէնլոհէ Շիլլինկսֆիւրստ իշխանին հետ։ Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը ներկայ գտնուեցաւ արարողութեան, բայց այս իրիկուան հացկերոյթին ներկայ պիտի չըլլայ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Զինուորական թերթ մը կ'իմանայ թէ Իտալիոյ Թագաւորը և Աւստրիոյ Ֆրանց Ֆէրտինանտ արքեդուքսը ներկայ պիտի գտնուին Գերմանիոյ ռազմափորձերուն, որոնք սեպտեմբերի սկիզբները տեղի պիտի ունենան։

ՓԱՐԻԶ.— Թան կ'ըսէ թէ Պերլինի պալատին մէջ տրուած հացկերոյթին առթին Շուէտի Թագաւորին խօսած ճառը լաւ տպաւորութիւն մը չէ գործեր Պետերսպուրկի և Բարիզի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Հոս տարապայման տաք կ'ընէ. Բաւան փոթորիկ մը ծագելով չորս հարիւր ծառեր արմատախիլ ըրաւ։

—Անգլիոյ կառավարութիւնը դաշնագրութիւն մը կնքեց Թիպէթի կառավարութեան հետ՝ որով Թիպէթ կը բացուի անգլիացի վաճառականներուն առջեւ։ Այդ դաշնագրութեան կնքումը արդիւնք մը կը նկատուի անգլիառուս համաձայնութեան։

ՎԻԵՆՆԱ.— Զրոյց կայ թէ պրուսիացի իշխան մը ներկայ պիտի գտնուի աւստրիական յառաջիկայ ռազմափորձերուն։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքիէն զատ, նախարարապետ Պ. Ստոլիփին ալ ներկայ պիտի ըլլայ Ռուսիոյ կայսեր ու Անգլիոյ Թագաւորին տեսակցութեանը պահուն Ռէվալի մէջ։

— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ, վաղը, վիճաբանութիւն պիտի կատարուի Ռէվալի տեսակցութեան մասին։

— Անգլիոյ ծովային Նախարար Լօրտ Թուէտմաութ, որ ջղային ծանր հիւանդութենէ մը կը տառապի, ապաքինարան մը դրուեցաւ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Ղալաթիոյ Սակարանը այսօր գոց է, Համբարձման տօնին առթիւ։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 3 Յունիս

Միացեալ Օսմ. պարտք.	բաց.	Ա. Ռ.		96 45
	գոց.	Բ. Կ.	»	96 45
Ռումէլի Երկաթուղի			Ֆր.	181 —
Թրամվէյ			»	56 50
Օսմ. Կայս. Պանքա			»	725 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ		Բ. Կ.	»	441 —
Պոլիս Գարա Այտըն			»	466 —
Օսմ. Մեդասատուն			»	501 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %		Բ. Կ.	»	95 35
Գրէտի Լիոնէ			»	1167 —
Ռուսական 5 %		Բ. Կ.	»	98 45
Իտալական Ռանթ			»	104 55
Սպանիական արտաքին			»	96 30
Չէք Լոնտոնի վրայ			»	25 12
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի			»	2 75

ԼՈՆՏՈՆ, 3 Յունիս

Միացեալ Օսմ. պարտք	բաց.	Ա. Ռ.		95 75
	գոց.		»	95 75
Օսմանեան Կայս. Պանքա			»	19 —
Անգլիական քոնսոլիտէ		Բ. Կ.	»	88 25
Հելլենական 5 % 1881			»	51 —
Չ'ըրթըրտ			»	0 85

"ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱ"
Ի ԲՐԻՆՔԻՓՕ

Այս հանրածանօթ պանդոկը, որ մեծ կղզիի բարձունքին վրայ իր գեղատեսիլ դիրքովը կը հրապուրէ բոլոր այցելուները և ամէն ամառ գոհ կը թողու իր բազմաթիւ յաճախորդները, գարնան մօտաւորութեան առթիւ վերաբացուած է արդէն։ Թէ՛ իր սպասարկութեան կանոնաւորութեամբ, թէ իր ճաշակաւոր ու մաքուր կահաւորումով, և թէ մանաւանդ իր ճաշերուն պէսպիսութեամբ ու ընտիր հանգամանքովը՝ ՕԹԷԼ ՍԱՎՈՒԱՆ առաջին տեղը կը գրաւէ Բրինքիբօյի օթէլներուն շարքին մէջ։

Այս պանդոկին Տնօրէնը, Վարդան էֆ. Վարդանեան ինք անձամբ կը հսկէ իր յաճախորդներուն հանգստաւէտութեանը, կենցաղագիտական փափկութեամբ, և երկու սեռի բոլոր այցելուները մեծապէս գոհ կը թողու։ Այն ընտանիքները որոնք կը փափաքին գարնան ու ամրան եղանակը Մեծ-Կղզիի լաւագոյն օթէլներէն մէկուն մէջ անցունել, կամ առժամապէս բնակիլ հոն, պիտի գտնեն՝ ամէն գոհացուցիչ պայմաններու հետ նաեւ գիներու չափաւորութիւնը։ 10-5

ԻԼԱՆ
(Ռօսթա վէ Թէլկիրաֆ Նէզարէթի)

800 ատէտ պիրինճի պօյ պէզ չուվալ պէհէր ատէտի 22 ղուրուշ 20 փարա, 800 ատէտ իքինճի պօյ պէզ չուվալ պէհէր ատէտի 19 ղրշ. 20 փր., 1400 ատէտ ուչիւնճի պօյ պէզ չուվալ պէհէր ատէտի 16 ղրշ. 20 փր., 3000 ատէտ պիրինճի պօյ պէզ չանթա պէհէր ատէտի 6 ղրշ. 10 փր., 3000 ատէտ իքինճի պօյ պէզ չանթա պէհէր ատէտի 5 ղրշ. 10 փր.։

Գալաթա մաւհարրէր պէզ գալէմ էշեա ղիրլէրինտէ մաւհարրէր ֆիաթլէ մուգարրէրէ վէճհիլէ թալիպի զուհուրինտէ օլան չէհրը հալը բուլունան 26ընճը բազար իրթէսի կիւնիւ իհալէի ըվվէլիյէ վէ ֆերտասը սալը կիւնիւ իհալէի գաթիյէլէրինին իճրասը մուգարրէր օլմաղլա թալիպ օլանլարըն նիւմունէ հիսապլը իլէ թէմինաթը Նազարէթէ վէ խարիճ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասըլա մուգավէլաթ մուհարրէրլիքինէ մուրաճաաթ գըլմալարը գավէլէյէ գաբուլէն Թէլէկրաֆ վէ Պօսթա Նէզարէթի ալիէսի մէճլիսինէ մուրաճաաթ էթմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 20 մայըս 324

⁂

80 թօփ էսէրը ճէտիտ, 10 թօփ պլօճիւք թուդրիլլիք, 10 թօփ ինկիլիզ փլօտըճըը, 80 թօփ միւսավվէդիլիք Վէնէտիկ, 20,000 ատէտ մէքթուպ զարֆը, 1000 ատէտ քիւչիւք ինկիլիզ զարֆը, 30 ատէտ պէօյիւք մօտել թամպօն, 50 բաքէթ 9 նումերօլը ինկիլիզ քալէմը, 500 չիշէ մօր միւրէքքէպ, 20 գավանոզ ֆրանսըզ միւրէքքէպի։

Գալաթա մաւհարրէր օն գալէմ էշեա ղիրլէրինտէ մաւհարրէր ֆիաթլէ մուգարրէրէ վէճհիլէ թալիպի զուհուրինտէ օլան չէհրը հալը բուլունան 26ընճը բազար իրթէսի կիւնիւ իհալէի ըվվէլիյէ վէ ֆերտասը սալը կիւնիւ իհալէի գաթիյէլէրինին իճրասը մուգարրէր օլմաղլա թալիպ օլանլարըն նիւմունէ հիսապլը իլէ թէմինաթը Նազարէթէ վէ խարիճ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օտասըլա մուգավէլաթ մուհարրէրլիքինէ մուրաճաաթ գըլմալարը գավէլէյէ գաբուլէն Թէլէկրաֆ վէ Պօսթա Նէզարէթի ալիէսի մէճլիսինէ մուրաճաաթ էթմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 20 մայըս 324

ԻԼԱՆ
Շէհր Էմանէթինտէն

Համիտիէ Նիսա խաստախանէսի իլէ պիմարխանէսինէ պիր սէնէ միւտտէթլէ լիւզումու օլան 40,000տէն 50,000 գըյէյէ գատար էրզագ վէ գարամ վէ գուրու էրզագ լաւազըմըն իթթախազը թալիպ օլանլարըն մայըսըն 27ինճի կիւնիւնէ գատար թէմինաթ աքչէլէրինի միւրաճաաթլարը Շէհր Էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ էթմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 19 մայըս 324 3—3

ԲԼԱՔՆԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՂԹԵՐԸ ԺՈՒԿԼԱՅԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՆ

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 մայիս 1 (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ.

ԵՐԹ Կառք. 222 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 221 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
10 20	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	1 32
11 02	»	Կէօքճէ Բըւրք	մկն.	12 52
12 —	»	Սաբօնճը Բունար	»	12 10
12 59	»	Ալաեունտ	»	11 12
1 41	»	Չէքիւրլէր	»	10 23
2 40	»	Տէօյէր	»	9 35
3 09	»	Ինսանիյէ	»	8 50
3 34	»	Համամ	»	8 24
3 44	»	Կազլըճէօլ համամ	»	8 14
4 11	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	7 23
5 11	»	Պէօյիւք Զօպանլար	»	6 50
6 06	»	Չայ	»	6 03
6 51	»	Իսհագլու	»	5 10
7 15	»	Եասըխան	»	4 45
7 46	»	Աք չէհիր	»	4 23
8 18	»	Ազարի քէօյ	»	3 43
9 —	»	Զավէուշճը քէօյ	»	3 05
9 38	»	Իլկին	»	2 33
10 25	»	Գադըն-Խանը	»	1 39
11 20	»	Սէրայ-Ինի	»	12 57
11 52	»	Մէյտան	»	12 17
12 52	»	Բունար-Պաշը	»	11 12
1 30	ժմն.	Գօնիա	մկն.	10 30
Իրիկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք. 122 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	10 —
12 44	»	Աք Բունար	մկն.	9 18
1 24	»	Ալփու Քէօյ	»	8 46
2 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	7 58
3 9	»	Սարիքէօյ	»	7 1
3 58	»	Պիչէր	»	6 4
4 35	»	Սազըլէր	»	5 27
5 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	5 —
6 3	»	Բօլաթլը	»	4 16
7 21	»	Մալը Քէօյ	»	2 49
8 15	»	Սէնճան Քէօյ	»	1 47
9 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	1 —
Իրիկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք. 423 խառն իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք. 425 խառն Առ. Ժ. Վ.
6 26	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	4 44
6 44	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 26

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԻՕԹԱՀԻԱ.

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քիօթահիա մկն.	12 10	10 15
Ալայունտ ժմն.	12 30	10 35

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խռ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. Թ. 41 խռ. Ժ. Վ.	ԴԱՐՁ Թ. 43 խռ. Ժ. Վ.
առ. 11 —	իր. 7 58	մկն.	Գարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	3 54 առ.	11 55 իր.
11 20	8 18	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	3 34	11 35
11 50	8 30	մկն.	» »	ժմն.	3 24	11 25
1 —	9 38	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 13	10 07
1 16	9 52	մկն.	»	ժմն.	2 —	9 52
1 38	10 17	»	Թուզլա	մկն.	1 40	9 30
2 03	10 42	»	Կէյպզէ	»	1 18	9 09
2 27	11 04	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	12 48	8 35
2 39	11 15	»	Թավշանճըլ	»	12 34	8 24
3 —	11 36	»	Հէրէքէ	»	12 23	8 12
3 21	11 56	»	Եարըմճա	»	11 56	7 43
3 35	12 09	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	11 44	7 30
3 47	12 23	»	Տէրինճէ	»	11 33	7 19
4 02	12 37	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	11 15	7 03
4 27		մկն.	»	ժմն.		6 38
5 01		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 02
5 34		»	Սափանճա	»		5 32
6 01		»	Համիտիէ	»		5 14
6 48		»	Կէյվէ	»		4 18
7 14		»	Աք Հիսար	»		3 52
7 49		»	Մէքէճէ	»		3 23
8 19		»	Լէֆքէ	»		2 49
8 57		»	Վէզիր Խան	»		2 11
9 40		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		1 30
9 55		մկն.	»	ժմն.		1 20
11 05		»	Գարաքէօյ	մկն.		12 30
11 49		»	Պօզէիւք	»		11 54
12 42		»	Ին Էօնիւ	»		11 17
1 09		»	Չուքուր Հիսար	»		10 44
իր. 1 44		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 05 առ.

ԲՆԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ

ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱ

LACABRAS
EAU MINERALE PURGATIVE NATURELLE
VILLACABRAS
ANALYSE FAITE PAR M. LE Dr
61 Rue Parmentier - LYON

ՍՐՈՒԱԿԻՆ ՁԵՒԸ

Ծանօթ լուծողականներուն մէջ ամէնէն ազդուն է: Դառնահամ չէ, առանց խիթ պատճառելու իր ներգործութիւնը կ'ընէ՝ շատ փոքր ծաւալի մը տակ:

ԼՈՒԾՈՂԱԿԱՆ ՉԱՓ՝ մէկ գաւաթ (կամ օղուակին կէսը)
ԹՈՒԼԱՑՈՒՑԻՉ ՉԱՓ՝ կէս գաւաթ

Կը բաւէ ամէն առտու [illegible] գաւաթ մը խմել այս լուծողականէն, պնդութեան առաջքը առնելու համար:

Ամէն դեղավաճառի եւ դեղագործի քով կը գտնուի այս դեղը: 50-30

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
11,000,000 օսմ. ոսկի կամ
250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ Ղալաթիա
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ Պօլիս, Եէնի Ճամի
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ՝ Բերա, Շիտակ ճամբան թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիօն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Գասթեմունի, Գավալա, Տէտէ Աղաճ, Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Դամասկոս, Գօնիա, Լառնագա, Լիմասօլ, Գահիրէ, Մէրսին, Միթիլլի, Մանասթըր, Նիկոսիա, Ուշագ, Բօր-Սաիտ, Սէլանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սուրիական Տրիպոլիս եւ Սկիւպ:

Որոշեալ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշւով (գօնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պօլիցա) պահեստ առնելով:

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ: Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական հրամաններ կու տայ:

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժեքաւոր առարկաներ կ'ընդունի եւ կը պահէ:

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, տեղական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ եւ կը ծախէ:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին: Արժեթուղթերը կը պահուին [illegible] արկղասրահներու մէջ հաստատուած մասնաւորապէս շինուած նկուղներու մէջ (պետոնով եւ մեքենական ամրացումով), որոնք կատարեալ ապահովութիւն կ'ընծայեն: Ընդունագիր մը կը յանձնէ, որուն մէջ նշանակուած են վիճակահանութեանց մէջ ելած թիւերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանձէ, առանց միջնորդչէքի, աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի: Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագնին համաձայն: Անոր տիրոջ հաշւոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով:

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ տրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն եւ Բարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Պրիւսէլ, Հռոմ, Վիէննա, եւայլն: Տոկոսներու արդիւնքը աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է, կամ իր հաշւոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ: Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, գանձուած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ սակարանական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով: Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէի [illegible] ազգ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը: Անմիջական կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը:

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանձում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակագնի մը համաձայն: Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հաշուընթացով և շատ չափաւոր պայմաններով: Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ: Իր անտուկներուն մէջ գտնուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Քիոսք նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները:

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ: Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին:

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրին հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, այսինքն վճարման գինով: Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին: 50—14

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Մայիս	
Դշ. 21|3	Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:
Դշ. 21|3	Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին:
Եշ. 22|4	Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:
Եշ. 22|4	Օտեսա. ժամը 4ին:
Ուր. 23|5	Սեվաստօփօլ. ժամը 10ին:
Շբ. 24|6	Օտեսա. ժամը 10ին:
Շբ. 25|7	Տարտանէլ, Միթիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիփոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա. ժամ 4

50—38

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տասսօ	4311	Հերալտօ	1581	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթօ	3607	Տամինօ	938	Հինտու	3720	Մէքսիքօ	3557	Սիլօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուդօ	2333	Հորատիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթթիքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպըր	595	Մոնթէպէլլօ		[illegible]	1203
Կամէօ	1822	Ցիմոնէ	504	Իտահօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1328
Գարարինօ	1264	Էկզօ	3464	Իտոնօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Չէֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օթթօ	4100	Թորոնթօ	3337
Գէյրօ	1871	Էրատօ	1841	Քիլքօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գոլինօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտօ	1828	Լէօ	1700	Պալերմօ	1637	Վասքօ	1914
Դագօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պլատօ	510	Վոլօ	1239
Զիթրօ	2729	Ֆրանսիսքօ	4582	Լէփանթօ	2272	Ռինալտօ	3329	Վ. Ուիլսըն	389
Ցուէթօ	1881	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Ռիճմոնտ	1553	Եարրօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնզօ	3191	Ռոլլօ	1613	Զէրօ	1200
Դոնկօ	2905	Կոզօ	1011	Մարիօ	724	Ռոմէօ	1789	Զոէ	
Դարօ	895	Հիտալկօ	1695	Մորէնօ	1273	Ռոզարիօ	136	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս հասած են.

Քոյնեցօ շոգենաւը, նաւապետ Գրանթօն:
Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հարպօրր:

Ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն հոս կը սպասուին.

Միֆասօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրր, յունիս 8ին:
Լօրէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Ռոպինթօն, յունիս 20ին:

Միակ Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—32

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Օսմ. Կայս. Պանքային Պոլսոյ մասնաճիւղը այս անգամ իր պողպատեայ մթերանոցը ընդարձակած և փոքր դրամարկղերուն թիւը աւելցուցած ըլլալով, հասարակութեան տրամադրութեան ներքեւ կը դնէ զանոնք, արժեթուղթ, գոհարեղէն և կարեւոր թուղթեր պահելու համար: Սոյն պողպատեայ մթերանոցին քով, դիւրութեան և ապահովութեան ամէն միջոցները ներկայացնող յատուկ սրահ մը յատկացուած է, ուր վարձակալները մասնաւոր պիտի կրնան գործել մասնաւոր դուռնէ մը՝ բացի կիրակիներէն, ամէն օր, նոյն իսկ տօնական օրերը՝ հետեւեալ ժամերուն: Նոյեմբերի սկիզբէն մինչեւ ապրիլի վերջը առաւօտուն ժամը 7½էն (Ռ. Ե.) մինչեւ ժամը 12½ (Ռ. Թ.): Մայիսի սկիզբէն մինչեւ հոկտեմբերի վերջը առաւօտուն ժամը 7էն (Ռ. Ե.) մինչեւ ժամը 12 (Ռ. Թ.): Փափաքողները ամէն օր վերոյիշեալ ժամերուն կրնան այցելել սոյն պողպատեայ մթերանոցը և տեղեկութիւններ առնել վարձքերու գիներուն վրայ, որոնք խիստ դիւրամատչելի են: 20—11

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի վարչութիւնը նուաղուրդի կը դնէ տարւոյն ճըմլումէ ելած 20,000 քիլօ հնցիկ իւղ, 1000 թիթեղէ աման ռուսական քարիւղ: Երկուքին ալ նուաղուրդը պիտի կատարուի 1908 մայիս 29ին (Հ. Տ.) հինգշաբթի օրը: Անոնք որ կը փափաքին սոյն նուաղուրդին մասնակցիլ և յանձնառութեանց տետրակին ծանօթանալ, կը հրաւիրուին ներկայանալ Վարչական Խորհուրդին, %ին 10 երաշխաւորութեան գումարով մը, ամէն երկուշաբթի և հինգշաբթի, ժամը 5էն մինչեւ 10 (Ռ. Թ.).

Տնօրէնութիւն
Կ. Պոլիս 14/27 մայիս 1008 10—6

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սէլանիկ, Իզմիր, Պիրէոս, Բաղդատ, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանտիա (Կրետէ):

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի:

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքային ամէն տեսակ գործառնութիւններով: Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ:

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ: Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով:

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնելու պայմանով: Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ: Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղապահի խուցեր, փոքր վարձքերով:

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ տարուան »	4 —
Երկու » և աւելի	5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են: Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին:

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատուփեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը: Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն ղրուշ 52 ոսկեդրամ: 50—42

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Առժամեայ նուաղուրդը կատարուած ըլլալով հետեւեալ գիները առաջարկուած են. 33 ղրուշ ոսկեդրամ՝ կաղնիէ կտրուած վառելափայտի իւրաքանչիւր չէքիին (250 քիլօ), և 55 ղրուշ ոսկեդրամ՝ «բանալ» փայտածուխ 100 հին օխային: Վերջնական նուաղուրդը պիտի կատարուի մայիս 24 (Ն. Տ.) շաբաթ օրը, ժամը 6ին (Ռ. Թ.): Անոնք որ կ'ուզեն սոյն նուաղուրդին մասնակցիլ, պարտին Հանր. Պարտքի վարչութեան կեդրոնատեղին ներկայանալ %ին 10 երաշխաւորութեան գումարով մը:

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Մայիս 21/3 Յունիս 1908 2—1

* * *

Ազդ.— Առժամեայ նուաղուրդը կատարուած ըլլալով 6000 ղրուշ գին առաջարկուած է 15,000 հատ «սթէարին» մոմերուն: Վերջնական նուաղուրդը տեղի պիտի ունենայ մայիս 24 (Հ. Տ.) շաբաթ օրը, ժամը 6ին (Ռ. Թ.): Անոնք որ կ'ուզեն %ին 5 զեղչով մասնակցիլ սոյն նուաղուրդին, պարտին Հանր. Պարտքի Վարչութեան կեդրոնատեղին ներկայանալ, %ին 10 երաշխաւորութեան գումարով մը:

Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Մայիս 2/13 Յունիս 1908 2—1

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ.երու երթեւեկի.
1908 մարտ 1 (Ն. Տ.) կիրակի օրէն սկսեալ
ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան		Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմփ. Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաչին խան		11 31
Չումրա		12 15
Արըք Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 22
Գարաման	ժմն.	1 43
	մկն.	1 58
Սիտրօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		4 14
Ալաճա		4 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 45
Պուլկուրլու	իրիկուն ժմն.	5 —
ԴԱՐՁ Կայարան		Կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմփ Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 20
Էրէյլի	ժմն.	5 38
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճը-Տէրպէնտ		8 33
Սիտրօվա		9 11
Գարաման	ժմն.	9 32
	մկն.	9 55
Մանտասուն		10 24
Արըք Էօրէն		10 57
Չումրա		11 30
Գաչին խան		12 06
Գոնիա	իրիկուն ժմն.	12 35

50—29

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Համբուրգ եւ Լիվրփուլ փոխադրող
շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեթի	Նիթոգրիս
Մենէս	Էմէյսիս
Ռամսէս	Պուզիրիս
Թապոր	Մեմֆիս
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին:

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին:

ոսկի
Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին:

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.
Գործակալք
Ուէթօլ խան, [illegible], Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—38 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրփուլ.

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (166)

ԺԱՔ ԳՐԻԵՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՄԵՆԷՆ ՀԶՕՐԸ

Բ.

Մինչ Ալպէր կը խորհէր, լսեց որ Մարիէթ մեղմաձայն կ'ըսէր, կարծես երազի մը մէջ.

— Մնաց որ՝ կը ճանչնաք սիրած կինը. կ'ուզէ անոր հետ ամուսնանալ...

Ալպէր ընդոստ շարժում մը ըրաւ: Աչքերը, մտահոգութեամբ լեցուած, պատասխանեց.

— Կը ճանչնա՞մ այդ անձը:

— Այո՛, շատ լաւ:

— Վիլֆրանշ բնակա՞ծ է:

Ալպէր փափագ զգաց տեղէն ելլելու և մեկնելու: Բայց իր կամքէն աւելի զօրաւոր ուժ մը իր աթոռին վրայ պահեց զինքը: Յանկարծ սա հարցումը ըրաւ դժնդակ ձայնով մը և առանց դարձուածքի.

— Ո՞վ է այդ անձը:

Ու տեսնելով թէ Մարիէթ կը վարանէր—որ յանկարծ ըմբռնած էր սխալը—. կրկնեց հարցումը.

— Ո՞վ է այդ անձը. կ'աղաչեմ անունը տուէ՛ք, Մարիէթ. շատ բան ըսիք արդէն և կրնաք մինչեւ ծայրը երթալ:

Գեղանի աղջիկը արդէն իսկ կը զղջար իր ըրած խօսքերուն վրայ: Բարի ըլլալուն, չէր ուզեր վիշտ պատճառել Ալպէրի: Փորձեց դարմանել ակամայ կերպով պատճառած չարիքը:

—Կասկած ըրի, ըսաւ Մարիէթ: Երբեք սիրահարուած չէ Լիւսիէն, անձնատէր մէկը ըլլալուն:

—Ոչ, ո՛չ, մի՛ փորձէք զիս խաբել: Ճշմարտութիւնն է որ ըսիք ինծի, Մարիէթ, կ'աղաչեմ, խօսեցէ՛ք: Անգթութիւն պիտի ըլլար լռել հիմա:

Բայց չափազանց յուզուած, Մարիէթ կը յամառէր բան մը չըսելու: Այն ատեն Ալպէր սկսաւ խօսիլ: Ո և է կեղծ ամօթ չէր զգար իր վրդովումը և յուզումը յայտնելէն. հպարտութեան ո և է զգացում ալ չէր ունենար մանկամարդ կնոջ հանդէպ: Սակայն չհամարձակեցաւ Մարթի անունը արտասանելու: Այնպիսի չարագուշակութեան մը դիմաց որ Վիլֆրանշի մէջ յաճախակի կը գործածուէր, Ռիպիէր կոմսուհիին աղջիկը մատնանշելու համար: Ուստի մեղմաձայն հարցուց.

—Դղեակին օրիորդն է, այնպէս չէ՞:

Մարիէթ աչքերը խոնարհեցուց և պատասխան չտուաւ: Պահ մը լուռ մնալէ յետոյ Ալպէր յարեց.

—Հիմա Բարիզ կը բնակի՞ ան:

—Չէ՞ք գիտեր միթէ:

—Ոչ, չէի գիտեր:

Քանի մը վայրկեան անցաւ: Մարիէթ վեր առաւ աչքերը և գողտագողի դիտեց երիտասարդը: Անհանգստացաւ Ալպէրի կերպարանքը տեսնելով, որուն դէմքը այլայլած էր իր ըրած անզգուշութեան հետեւանքով: Մարիէթ, յորդառլից համակրութեամբ մը տոգորուած, Ալպէրի վրայ ծռեցաւ և յուզուած ձայնով մը ըսաւ.

— Ներեցէ՛ք. ցաւ կը զգամ ձեզի վիշտ պատճառած ըլլալուս համար:

Ալպէր ուսերը ցնցելով սապէս պատասխանեց.

— Ձեզի դէմ չեմ վշտացած: Զիս դիտումով չխօսեցաք...

—Օ՜հ, անտարակոյս. կ'երդնում որ ձեր բարօքին պէս է...

—Բայց կը նախընտրեմ իմանալ: Ո՞ւր կը բնակի ան:

Եւ որովհետեւ մանկամարդ աղջիկը վարանում ցոյց կու տար, Ալպէր յարեց ազդու և ցաւագին շեշտով մը.

—Կ'աղաչեմ, ըսէ՛ք:

Մարիէթ ստիպուեցաւ իսկոյն պատասխանել.

—Բիրէնէ փողոցը:

—Վէնտոմի կողմե՞րը:

—Այո՛:

—Բայց շատ աղքատիկ թաղ մըն է ան:

—Այո՛:

—Ինչպէս կ'ըլլայ որ այդ թաղը կը բնակի:

Մարիէթ իսկոյն չպատասխանեց:

—Ա՛հ, ալ եւս մի՛ տատամսեցնէք զիս. պատասխանեցէ՛ք, Մարիէթ:

Մանկամարդ կինը հնազանդեցաւ:

—Ինքն ալ աղքատ է:

—Ինչ կ'ըսէք:

—Ճշմարտութիւնը կ'ըսեմ: Մայրն ու Պ. տը Ռիպիէր իրարու ետեւ մեռան, և կալուածին ձգած կտակը ի նպաստ Տիկին տը Ռիպիէրի, վաւերական չհամարուեցաւ...

Մարիէթ լռեց: Կրնար շարունակել իր խօսքը, որովհետեւ դեռ շատ բաներ գիտէր: Միլսէն ազդուած, և առանց անդրադառնալու այն նեղկոտ դերին վրայ զոր իրեն կատարել տուած էր սիրահարը և կատարել պիտի տար տակաւին, հաւանած էր մասնակցիլ Միլսի մեքենայութեանց, Մարթը զրկելու համար հօրը ժառանգութենէն: Այդ պահուն, Ալպէրի վշտին հանդէպ, Մարիէթ ըմբռնեց թէ ի՛նչ անպատիւ ընթացքի կը հետեւէր: Գրեթէ փափաք զգաց ամէն ինչ պատմելու Ալպէրի: Բայց Միլսէն զգացած վախը իր փափաքէն աւելի զօրաւոր ըլլալուն, չկրցաւ իր խիղճին վրայ բեռ եղած բաները յայտնել, յանցանքները քաւելու համար:

Դալով Ալպէրի, դառն խորհրդածութեանց մէջ թաղուած էր և իր դէմքը աննկարագրելի տխրութիւն մը կը ցոլացնէր: Երկարատեւ լռութենէ մը յետոյ, աչքերը նորէն բարձրացուց Մարիէթի վրայ:

—Առանձի՞ն կը բնակի, հարցուց:

—Ո՛չ. օրիորդ Ճուլիէթի հետ:

—Ինչպէ՞ս կը ճարեն իրենց ապրուստը:

—Օրիորդ Մարթ դասեր կու տայ:

Ալպէր ընդոստ շարժում մը ըրաւ: Տեղէն ելաւ և յիմարի մը մոլորուն կերպարանքով կրկնեց.

—Դասե՞ր կու տայ մի: Վստա՞հ էք, Մարիէթ:

—Բայց այո՛. գէթ այնպէս հաւաստած են ինծի:

—Ուրեմն բոլորովի՞ն զո՞ւրկ է ապրուստէ:

—Այնպէս կ'երեւայ...

Ալպէր օտարոտի երեւոյթ մը ունէր: Նայուածքը Մարիէթի վրայ սեւեռած, կը խորհէր թէ մանկամարդ աղջիկը չէ՞ր ստեր և ծուղակ մը չէ՞ր լարեր արդեօք:

Բայց ո՛չ. կարելի չէր տարակուսիլ այդ մասին: Մարիէթ անկեղծ էր: Իր աչքերուն մէջ պայծառօրէն կը կարդացուէր անկեղծութիւնը: Ալպէր բան մը չէր հասկընար: Շփոթ վիճակի մը մատնուած էր միտքը: Կը փափաքէր հարցում մը ուղղելու, բայց չէր համարձակեր: Բառերը չէին կրնար բերնէն դուրս ելլել: Մարիէթ կռահեց այդ վարանումը: Կ'ուզէր օգնութեան հասնիլ և հասցուցած չարիքը դարմանել քիչ մը: Անուղղակի և ճարտար կերպով պատասխանեց այն հարցումին, զոր չէր համարձակեր ընել Ալպէր:

—Այո՛, թշուառ վիճակի մը մէջ կը գտնուի, բայց Թօքքէօրին հետ ամուսնանալ չուզեր:

—Մարիէթ, ճշմարտութիւնն է որ կ'ըսէ՞ք:

— Կ'երդնում ինծի համար ամէնէն նուիրական եղող բանին վրայ: Աստուած թո՛ղ զիս պատժէ, եթէ սուտ կը խօսիմ:

—Ինչո՞ւ համար կը մերժէ ամուսնանալ անոր հետ...

—Որովհետեւ չի սիրեր... Մինչ դեռ այս առտու ինծի կ'ըսէր. Լիւսիէն ի՛նչ որ ալ ընէ, Մարթ երբեք չպիտի սիրէ զինքը:

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՔՕՑԱՃԵԱՆ